

Mesečnik za odjemalce Vydrove
tovarne hranil v Pragi VIII.

Letnik XI.

Predplačati se ne more.

1. junlja 1914.

Abstinencija in Julep.

Abstinencija pomeni: slovo dati alkoholnim pijačam in je ali prostovoljna iz prepričanja, ali pa prisiljen vsled zdravnikovega povelja. Prostovoljna abstinencija se pridobi vsled lepe vzgoje v družini ali pa pozneje vsled spoznanja njenih blagodarnih učinkov in posledic, prisiljeno abstinencijo je povzročila bolezen. Prva vrsta abstinencije se smehlja pomilovalno, kadar vidi pivo ali vino, druga pa obžaluje, da ga ne more piti. Smeh je življenje, jok pa je smrt.

Ne plašimo nikoga s smrtjo, da pije „Julep“, nikoga ne vabimo, da postane abstinencija za to, ker ga pridelujemo. Ta odločnost se mora izcimiti sama od sebe. Abstinencija mora ravno tako piti kakor vsak drugi človek. Lahko pije vodo, katera osvežuje in prav nič ne stane, toda „Julep“ je boljši. Voda pravzaprav nič ne vsebuje, „Julep“ pa je sadni sok, ki nam ga nudi mati narava kot svoje posebno darilo. Julep vsebuje vse sadne snovi, blagodarno vpliva in povspesuje fiziologiško prebavljanje.

Rojeni abstinencija upošteva vrednost „Julepa“ kot dobre pijače, bolni abstinencija pa kot izvrstno zdravilo.

Abstinencijov ste dve vrsti, „Julepa“ pa so štiri: jabolčni, višnjevi, vinski in iz robidnic. Vsakdo naj si izbere po svoji želji. Največ se razpečava jabolčni „Julep“, ki je tudi najbolj po ceni. Vinska in višnjeva vrsta sodi samo za izpremembo, čeravno se „Julep“ nikdar ne zgabi, v tem je podoben ljubemu kruhu, katerega tudi jemo vsak dan. „Julep“ iz robidnic (iz črnih gozd-nih jagod) je tudi priljubljen, zraven pa se rabi kot zdravilo.

In še nekaj. Marsikdo izmed vas pije za predpoldansko južino vince, drugemu pa ne ugaja, ker ga trpinči po njem zgaga. Poskusite z „Julepom“, na pr. z vinskim in pijte ga brez vode.

Spoznate takoj razliko! Po vinu občutite težave, po vinskem „Julepu“ pa prijetno osveženje in razpoloženje.

Ali pojmite zdaj, kaj je „Julep“?

Gostilna „Za vas je že mlza pogrnjena.“

Gostilničar: Dobro došli, dragi prijatelj, ali želite obedovati?

Gost: Ali je mogoče, da pri vas dobim kosilo? Jaz sem mislil, da tukaj dobim samo kruh.

Gostilničar: Zagotavljam vas, da bote zadovoljni! Imamo sledeče juhe: gobovo, grahovo, lečno, rezančno, riževo, kuminovo ali karfijolovo.

Gost: Pač res, vse so od Vydre, saj jih dobro poznam, vse so izvrstne. Prinesite mi tisto od karfijola. Ali imate še kaj zraven?

Gostilničar: Kako pa ne? Govedino imam, lahko vam prepustim polovico svoje porcije. Hočete zraven francosko ali kremško gorčico?

Gost: To je vse eno. Gotovo imate Vydrove izdelke?

Gostilničar: Seveda, že dolgo let si naročujem Vydrove izdelke, ker le tako ustrezem gostom. Potem pa imamo povojeno meso z grahovo kašo, ki je pripravljena iz Vydrove moke.

Gost: To je cela gostija! Zares sem iznenadjen, gospod gostilničar. Morda imate tudi Vydrove oblate?

Gostilničar: Kajpada. Vedno jih imam v zalogi. Ali si želite masljenke, Destinke, ali dezertke?

Gost: Prinesite kar vse, jaz se že veselim, kako izvrstno bom obedoval, toda na „Vydrovko“ ne pozabite, napravite mi iz nje črno kavo.

Gostilničar: Ali si želite samo Vydrovko, ali z zrnato kavo?

Gost: Lahko daste zraven tudi zrnce zrnate kave, jaz ljubim nekoliko močnejšo kavo, toda ne preveč, ker mi škoduje! S tem bi mi pokvarili izlet, moram še visoko hribolaziti!

Gostilničar: Ali želite tudi kaj piti? Morda „Julep“? Višnjevi, vinski ali jabolčni?

Gost: Seveda, seveda, zlati prijatelj! Vi ste v resnici dobitnik hribolazcev. Torej dajte mi čašo jabolčnega „šprica“.

NAUK. Iz te povesti, čeravno je izmišljena, lahko poznamo, kako lahko postrežemo gostu, ki je nas nenadoma posetil. Že večkrat se mi je pripetilo, da sem se pri kakem gostilničarju nasitil, ko mi je uljudno prepustil polovico svoje porcije. Ko bi vsakdo imel Vydrove juhine konzerve, grahovo moko za pripravo kaše in oblate, potem — v kakih 10 minutah — ima pripravljeno izvrstno kosilo. To je malodane že coprnija!

O novem zavoju Vydrove otroške moke.

Ko smo l. 1909 začeli izdelovati otroško moko, smo smatrali kot njeno posebno vrlino, da ni zavita v dragih plehnatih škatljah, temveč v zadostnem papirnatem kartonu. Žalibog, naše prizadevanje se ni zraven posrečilo. Tekom nekoliko let je nas izkušnja izumila, da stvar razumevamo drugače.

Vsako nam lahko izpriča brez vsakega ugovora, da prodajo naše otroške moke nismo zaupali vsakemu trgovcu, ki si je tega želel, čeravno je bil z nami v dobri in stalni zvezi. Le ondi, kjer se je v večjem kraju kazala dobra trgovčeva volja, da bo marljivo skrbel za pristno in nepokvarjeno blago, smo napravili izjemo ter smo svoje odjemalce navadno napotili do tistega našega zaupnega trgovca.

Kjer se tako razpečavanje ni obneslo, smo sami razdri dogovorjeno zvezo in otroško moko, ki je dotičnemu trgovcu še ostala v trgovini, smo takoj vzeli nazaj.

Verujte nam, da nismo potem ne enega takega zavojčka odposlali, temveč smo vse uničili v ognju. Seveda so nas enake „kupčije“ prisilile, da preišljujemo, da se stvar izboljša.

Nismo marali za lastno škodo, mi smo samo uvaževali svojo odgovornost, da vrnjeni izdelki ne pridejo več v uporabo. Tako vrnjeno blago ni bilo več sveže in v mnogih slučajih ni bilo več primerno za rabo. Imeli smo dobro voljo, naj ni naša otroška moka draga, a nismo za to dobili zadostne podpore.

Zato smo stvar izboljšali s tem, da moko doma zavijamo v plehnate posode, s tem preprečimo vsako nevarnost, kateri je bila izpostavljena v trgovinah, kjer nanjo lahko vplivajo razne okolščine, vsled katerih potem izgublja svojo moč in naravni okus.

Zato nam ne zamerite, ako smo za otroško moko določili višjo ceno, mi načelno sodimo takole:

Otroška moka je vreden in dragocen izdelek, za takega jo smatra vsaka mati, ki jo pripravlja svojemu ljubemu otroku.

Naše stališče in naše prepričanje je, da zraven ne sme biti na škodi ne otrok ne dober glas našega izdelka, katerega si je tekom časa po zaslugi pridobil.

Prej smo prodajali otroško moko po K 2·40, odzdaj zanaprej pa po K 3—. Poštno izplačano jo pošiljamo takrat, ako si naenkrat naročite 3 kg. vkup ali pa, ako si naročite več izdelkov in znesek je najmanj K 6—.

Nekollko priznanj o Vydrovi otroški moki.

Marica Bedřich.

nikdar ni bolehal in je vedno zdrav in vesel. Zato Vaš izdelek lahko vsakemu priporočim.

Bauschneider Liza, krojačeva žena, Dunaj II./1, 7./IV. 14: Z Vašo moko sem popolnoma zadovoljna, ker našemu Frančeku, katerega ž njo prikrmujemo od 3. mesca, neizmerno diši.

Buchta Janez, tovarnar, Brno, Svitavska ul., 12./IV 14: Pošiljam Vam sliko naše drobne Zdenice, katero od 3. mesca hranimo izključno z Vašo otroško moko, ki ji je izvrstno prijala. Fotografirana je v 8. mescu in tehta 9 kg. Moko kupujemo v „Trgovski Zadrugi“. Vaš izdelek vsakemu priporočim. Prosim, da uvrstite našega otroka in album Vydrovčanov.

Chlibek Fran., pek, Jeseník, p. Ronov, 7./II. 14. Z veseljem Vam naznanjam, da se je Vaša moka pri nas izvrstno obnesla. Zato si naročujem zopet 1 kg.

Faikus Mica, Kailovec Hradec v Šleziji, 26./III. 1914. Pristrčno se Vam zahvaljujem za Vašo otroško moko, ki je naši Ciliki močno dopadla. Od 14. dneva jo ž njo krmimo in ji je vselej ugajala, zato Vaš izdelek vsakemu priporočim.

Haas Mica, soproga poštn. uslužbenca v N. Bydžovu, 11./IV. 14. Pošiljam Vam našo enoletno Manico. Od 3. mesca smo jo prikrmovali z Vašo otroško moko in nikdar nam ni bolehal, saj slika pové, da ji je ugajala.

Holčeva Fanča, soproga agrom. inž. tajnika kmet. družbe štajerske, Gradec, 26./IV. 14: Priloženo pošiljam sliki naših otrok, da se pomnoži število Vaših malih Vydrovčanov. Liks je star 2 leti. Od 4. meseca je bil prihranjevan z Vašo izborno otroško moko, ki mu je, kakor se vidi, dobro teknila ter jo ima še sedaj kot zajutrek najraje. Deček je krepko razvit ter govori že prav lepo. Glavna stvar pa je, da ni nikoli bolehal. — Naša Nada je bila bolj svojeglavna. Malo uporno se je držala, ko sem ji ponudila prvič steklenico, napolnjeno z Vydrovo otroško moko. Pa sedaj je to popravila in z veseljem popije — gotovo ji je onega žal, da je pri svoji trmoglavosti morala biti lačna, mesto da bi pila. Punčka je jako živahna in čvrsta. Te dobrote in lastnosti pripisujem le Vydrovi otroški moki. Zato: Živel gospod Vydra, ki je s svojo iznajdbo zadovoljil in osrečil že toliko in toliko ljudij — starišev ter podkrepil njih naraščaj.

Manica Haas.

Bedřich A., c. k. fin. nadzornik v Děčíně n. L., 17./IV. 14: Pošiljam Vam sliko naše Marice, katero od 2. mesca hranimo samo z Vašo otroško moko, katere ji močno ugaja. Fotografirana je bila v 4. mescu. Zdaj je 6 mescev stara in dozdam ni bolehal.

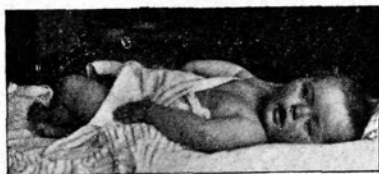
Balla Alfonzij, strojni ključavničar, Nové Sedlice, p. Slitina v Šleziji, 10./IV. 14: Prosim, da mi bržkobrž pošljete 5 kg otroške moke, ker je nam zmanjkala in naš Urh noče družega uživati. S to moko ga prikrmujemo od 14 dni,

Zdenica Buchta.

Hrdlička Vaclav in Liza v Ujezdu pod Kladnom, 4./V. 14. S tem Vam pošiljam sliko

naše Micike, katero hranimo izključno z Vašo otroško moko in prosimo, da jo uvrstite med male Vydrovčane. Fotografirana je bila v 9 $\frac{1}{2}$ mesecu, ko je tehtala 8 $\frac{1}{2}$ kg., ima 4 zobke in nikdar doslej še ni bolehal. Slika najbolje kaže, da ji je Vaš pristno slovanski izdelek izvrstno ugajal, katerega vsakemu priporočimo.

Nada Holčeva.

Hrubá Roza, strojnikova žena, Semčice, p. Dobrovice, 19./III. 14:

Z Vašo otroško moko prihranjujem — zraven materinega mleka — enkrat na dan svojega otroka, ki je prej vedno jokal in bolehal za raznimi otroškimi boleznimi, zdaj pa je vesel, lahko in mirno spančka, česar pa prej ni bilo. Tudi Vaša kava je izborna. Povsod Vas z veseljem priporočim.

Jankú Miroslav, strojnik pri parni žagi, Nové Hradý pri Vys. Mytu, 19./II. 14: Izpolnujem s tem le svojo dolžnost, da Vam izrečem priznanje za Vašo otroško moko. Pri naši Vlastici se je izvrstno obnesla, prikrmujemo jo ž njo od 4. mesca. Zdaj je 9 mesev stara in lahko izjavim, da vsakega iznenadi vpliv Vašega izdelka. Zato Vaš pristno slovanski izdelek vsakemu s prepričanjem priporočim, naj ne manjka v nobeni družini, kjer imajo dojenčke.

Li ks Holčeva.

Jechort Vojteh, slikar, Obořiště, p. Dobříš, 14./I. 14: Pošljite nam zopet poštno obratno Vašo otroško moko, ki naši Marički tako močno diši.

Micika Hrdlička.

Jelínek Francíšek, posestnik, Načeradec, 19./II. 1914: Pošljite mi nemudoma zopet 2 kg Vaše otroške moke, ki našemu malemu Urhu zelo dopade.

Ježek Ivan, kmet, Radešice, p. Petrovice pri Selčanih, 8./XII. 13: Vaša otroška moka se je izvrstno obnesla. Naša Anica je bolehal za katarom in drisko in čeravno smo poklicali zdravnika, vendar ni nič pomagalo. Pri svojem rojstvu je bila zelo slabotna, tako da smo se bali za njeno življenje, zdaj pa jo je Vaša otroška moka močno ojačila.

Jilemnický Fran, St. Voda, p. Chlumeč n. Cidl., 14./I. 14: Pri prvem otroku sem začel z naročevanjem Vaše otroške moke, katero nadaljujem zdaj tudi pri drugem otroku, ker se je Vaš izdelek izvrstno obnesel. Prosim, da mi takoj pošljete 1 kg Vaše dobre otroške moke.

Kapr Božena, Zlonice, 17./IV. 14: Pošiljam Vam sliko našega Jurčka z željo, da ga uvrstite med svoje častice. Od 4. tedna smo ga prikrmovali z Vašim nenadomestljivim izdelkom in od 3. mesca je ž njim izključno hranjen. Fotografiran je bil v 7. mesecu, ko je tehtal 10 kg.

Jurček Kapr.

Kolář Fr., kmet, Kolné, p. Ševětín, 14./I. 14: Prosim, da mi pošljete 2 kg Vaše otroške moke, toda nemudoma, ker naša vnukinja ne more brez nje biti, močno ji ugaja. Vaše blago vsakemu priporočim.

Oplatek Karel, gosp. oskrbnik, Veltruby, p. Kolín, 14./IV. 14: Prosim Vas uljudno, da mi pošljete 2 kg Vaše izvrstne otroške moke, ki naši Hanici neizmerno ugaja in hasne. Nočem se Vam prilizovati, vendar pa moram odkritosrčno izjaviti, da Vašemu izdelku ga ni para, saj smo poskusili tudi druge. Naša hčerka sploh ni bila dojena in predno smo jo začeli krmiti z Vašo moko, je v 5. mesecu tehtala 5 kg in 10 dkg. Zdaj pa smo porabili zanjo šele 1 kg in že tehta 6 kg in 15 dkg, kar najbolj izpričuje, da je Vaš izdelek neizmerne vrednosti. Zato Vas prosim, da nam moko kmalu pošljete, da ni treba v krmljenju prenehati. V meni ste pridobili svojega zvestega in hvaležnega odjemalca.

Traun Anton, Ptujška Gora na Štajerskem, 28./XII. 13: Jaz, mali Tonček Traun, pošiljam Vam za novo leto svojo sliko. Porabil sem že lepo množino otroške moke, zdaj pa se hranim vedno samo z Vašo žitno kavo. Star bom 3 leta, znam slovensko in nekoliko nemško in se Vam za Vaše dobre otroške izdelke prav lepo zahvaljujem v imenu vseh Vaših drobnih častilcev, mojih tovarišev in tovarišic.

Trubková Štefanija, profesorjeva soproga, Hodonín, 18./III. 14: V zahvalo za Vašo izborno otroško moko, katera je v naši družini izredila že tri otroke, pošiljam Vam fotografijo našega Miroslava 1^{1/4}, Fedora 2^{1/2} in Tinčka 3^{1/2} leta starega. Vsi so uživali Vaši otroško moko, zdaj so se lotili Vaše dobre žitne kave.

Tonček Traun.

Miroslav, Fedor in Tinček Trubka.

BOŽIDAR BORKO:

VAŠKI TIP.

V gostilni cele ure vam poseda
in pije, da žare obrita lica.
Iz ust mu teče živa govorica
in prva njegova velja beseda.

Zaškilji včasih, pljune pa pogleda
kako se suče vdova krčmarica.
Aj, če jeseni obrodi gorica —
in tu se spomni zlobnega soseda.

Žvenkeče srebro, oči se iskrijo,
za pedjo zemlje sega suha roka,
da mu ugrabi drago domačijo.

Na dlani trudno glavo si nasloni
in njegov glas je mehki jok otroka,
ki mačeha ga izpod strehe goni...

□□□

ANTE MORAVEC:

OB KONCU NAŠEGA ŽIVLJENJA.

Na tem svetu nič ni tako gotovega kakor smrt, pa tudi nič tako pravičnega, kajti bolezen in smrt sta edini, ki ne izvemata ne kralja ne podložnika, ne bogatina ne berača. Dokler je bogatin zdrav, ima nebroj služabnikov, ki mu strežejo in izvrše vsak njegov migljaj in sleherno njegovo željo. Služabniki lahko prevzamejo zanj vsako opravilo, le boleznin in smrti ne more nihče prevzeti in naj bi bogatin obečal za to uslugo še tako veliko plačilo. Toda bolezen si bogataš lahko vsaj olajša, ima boljše postrežbo, pokliče lahko imenitne zdravnike, plača lahko dobra zdravila, če tudi mnogo stanejo, lahko gre v toplice, kjer se za drag denar izleči marsikatera huda in nevarna bolezen, česar si seveda siromak ne more privoščiti. Toda smrt je do pičice nepristranska, ne pozna nobene razlike in nobenih ozirov, ne prizanaša nobenemu dostojanstvu, ne pripušča nobene olajšave.

Slovensko ljudstvo je pobožno in kliče k bolniški postelji ne le zdravnika, ampak tudi duhovnika. Vsak dušni pastir je gotovo doživel v svojem življenju veliko genljivih trenutkov in pretresujočih slučajev na svojih spovednih potih. Tudi jaz sem jih doživel ter jih tukaj kratko navajam. Večina omenjenih bolnikov je že umrla, nekateri pa so k sreči še ozdraveli, zato ne imenujem dotične župnije, povem pa lahko, da se je vse dogodilo v lavantinski škofiji. „De mortuis nil nisi bene,“ pravi la-

tinski pregovor, o ranjkih naj se nikdar slabo ali zaničljivo ne govori.

Navadna oznanjevalka in dekla smrti je bolezen, toda dokaj ljudi umrje tudi naglo, neprevideno. Taka smrt je seveda najbolj lahka, človek se dolgo ne muči in ranjka naša cesarica si je baje vedno želela take smrti, kar se je blagi vladarici izpolnilo na toli tragičen način. Slovenec pa si ne želi nagle smrti, ker bi lahko umrl nespravljen s svojim Bogom. Toda žalibog nesreča nikoli ne počiva in tako je tudi nagla smrt doka znana prikazen. I jaz nisem videl umirati ljudi le vsled naravne bolezni, ampak tudi nenadoma, ko so se najmanj nadejali: v nagli smrti.

* * *

Starost je najnevarnejša bolezen, zoper katero ga ni zdravila. Mladenič more umreti, stavec pa mora, ta mora.

Bilo je prvo leto moje kaplanske službe. Dva dni pred svečnico so me poklicali k stari županovi materi, pobožni ženi, naj jo previdim. Po dokončanem opravilu me je sin povabil v drugo sobo, da se nekoliko pomeniva in ker je takrat bilo na Pohorju mnogo snega in so županovi stanovali daleč od cerkve, se mi je prilegel tudi prigrizek in kupica vina. A kako sem se začudil, ko pride v sobo starka, ki sem jo bil ravnokar previdel in prisede k mizi, češ, da se tudi hoče z „gospodkom“ še malo pogovoriti, saj baje ne ostane več dolgo tukaj. „Osemdeset spomladi sem že videla, zdaj pa čutim, da mi svečniška Marija potiska že mrtvaško svečo v mojo roko.“ — —

Ko sem se vrnil domov, pripovedoval sem blagemu, sedaj že ranjkemu g. župniku, kaj sem doživel pri županovih. On pa je mirno dejal: „Starost je najnevarnejša bolezen,“ in pol ure pozneje je že prišla pošta, da je starka mirno v Gospodu zaspala. Na svečnico smo jo pokopali.

Isto zimo in v isti župniji sem doživel drugi dogodek. Tisto leto je zapadel, kakor že omenjeno, na Pohorju posebno debel sneg, kakor že dolgo let ne tako. Na cvetno nedeljo se je zglasil v župnišču neki mož, naj po kosilu grem na spoved, toda ne z Bogom, temveč samo s sv. poslednjim oljem, ker bolnik je sicer že nad 60 let star, a slaboumen gluhomutec. Pri nekem kmetu je bil za pastirja od mladih nog, v šolo in v cerkev ni nikdar hodil. Izkušeni župnik je pogledal moža, ki je naznanjeval to vest, ter ga vprašal: „Koliko pa vas je tukaj?“

„Štirje smo, g. župnik,“ je odgovoril mož in jaz sem šele potem izvedel pomen tega vprašanja. Hiša, pri kateri je služboval oboleli revček, je bila precej visoko v gorah, kjer je bilo še več snega kakor pri cerkvi in oni možje so prišli v krpljih*) doli z gore.

*) Če pade na Pohorju debelo snega, privežejo si moški na noge neko pripravo, podobno rešetu. Noga je privezana prilično v sredi rešeta in če tako človek stopa, se ne pogrezne toli globoko kakor če stopa s prsto nogo. Ako tedaj stopajo 4 moški vselej v isto stopinjo ali sled, potem se že lahko koraka in ravno zato je skrbel dobri župnik, saj drugače bi se gotovo ne mogel podati na pot.

Po kosilu tedaj na mučno pot in daljno tudi. Prehodili smo tri hribe, predno smo dospeli do hiše. Nočilo se je že. Ko smo bili kakih 200 m pod hišo, sem začul hišnega gospodarja, ki je od hiše klical, naj se požurim, da bolnik že umira. Ko sem končno prišel v hišo, vidim smrtnobledi revežev obraz, a takoj sem rekel: podajte mi ogledalo, on še živi. In ko sem ogledalo pomolil pred odprta starčeva usta, se je še nalahno zapotilo od toplega diha, kar je bilo dokaz, da mož še živi. Podelil sem mu v tolažbo domačih sv. poslednje olje in nastopil z enim spremljevalcem težavno povratno pot.

Dobro se spominjam tudi še neke bolnice, stare beračice, kateri je sam blagosrčni gospod župnik večkrat dejal: „Veš, ti se imenuješ pravzaprav Mica Sitna.“ Po leti je še šepala od hiše do hiše, kupovala jajca in piščeta ter jih prodajala v mestu, a ko je udarila zima, se je vlegla v posteljo in ni vstala prej ko spomladi. Občina ji je morala kupiti drva in nekaj tople zimske obleke. Gorje županu, če bi ji ne bil ustregel, Mica je imela jezik, ki se ga je vsakdo bal.

Jaz sem jo moral vsako zimo kakih trikrat obiskati z Bogom in spovedati, kadarkoli se je pač Mica spomnila. Bilo je pred praznikom Najsvet. Imena Jezusovega. Zjutraj, še pred župnikovo mešo, je prišel v farovž neki mož, ki sem ga že dobro poznal ter slutil, po kaj je prišel. V njegovi koči je namreč Mica Sitna navadno prezimila. In res, Mica si je želela, da jo previdem. Seveda v eni in isti bolezni sme biti bolnik samo enkrat previden in maziljen s sv. poslednjim oljem. Potem lahko pokliče še večkrat duhovnika, a takrat duhovnik bolnika samo izpove in obhaja, sv. posl. olja mu ni treba podeliti, ker velja še zadnjič podeljeno. Jaz sem možu obljubil, da po svoji meši pridem k Mici.

Župna cerkev, pri kateri sem takrat kaplanoval, je na hribčku, ki je od dveh strani jako strm in nepristopen. Tisti dan sem slučajno maševal v bližnji podružnici sv. Urha pod hribom na zahodni strani. Vzel sem tedaj s seboj k podružnici burzo in vse potrebno za obhajanje bolnika, da mi ne bo treba po maši plezati zopet na hrib. Mica je namreč tudi stanovala pod hribom, kakih 25 minut od župne cerkve, toda na vzhodni strani. Jaz sem hrib od podružnice sv. Urha po ravni in lepi cesti lahko obšel ter tako brez navora došel k Mici Sitni. Ko pa sem se približal h koči, sem se močno začudil, da me nihče ne pričakuje pred hišo, kakor je to pri Slovencih povsod lepa navada. Mislim, da je pravzaprav po vsem Slovenskem enaka šega. Kadar ima namreč duhovnik oditi z Najsvetejšim k bolniku, pozvoni cerkovnik v stolpu in ljudje iz bližine se zberejo v cerkvi, kjer jim duhovnik podeli blagoslov. Cerkovnik pozvoni drugič v znamenje, da duhovnik ravno odhaja iz cerkve in ljudje, začuvši zvonjenje, se ozirajo, ali mar ne gre duhovnik okoli njihove hiše. In ko se duhovnik približa, pokleknejo pred hišo — sramovati se ni treba, da so morda v umazani vsakdanji delavski obleki,

saj Bog ne gleda na obleko, marveč na pošteno srce — matere vzamejo dojenčke na roke in vsi skupaj glasno molijo za bolnika, pa tudi za svojo srečno zadnjo uro, duhovnik pa jih blagoslovi z Najsvetejšim.

Duhovnika spremlja navadno cerkovnik, v nekaterih župnijah pa kak domač mož iz bolnikove hiše ali vasi. Cerkovnik nese v eni roki svetiljko z gorečo svečo na čast Najsvetejšemu, v drugi roki pa ima zvonček, s katerim zvončka, da opazarja ljudi. Posebno pri hiši, kjer je bolnik, pričakujejo duhovnika domači in sosedje. Gospodar ali hišna mati ima navadno gorečo svečo v roki, s katero potem spremlja duhovnika k bolniku v sobo ter jo postavi na belo pogrnjeno mizo. Tudi domačim in bolniku podeli duhovnik blagoslov in potem se obred vrši navadno povsod enako po rimskem obredniku.

Toda, vrnimo se že enkrat k naši znanki, Mici Sitni. Ko sem prišel h koči, me ni ondi, kakor omenjeno, nihče pričakoval in jaz sem z začudenjem prestopil hišni prag. Kako pa sem ostrmel, ko v veži srečam ljubo Mico, ki je jadikovala in tarnala: „Ježeš, Ježeš, to se mi še nikdar ni zgodilo!“ Spoznal sem takoj položaj ter rekel: „Veš, Mica, meni tudi ne!“ Mica in domači so namreč mislili, da bom odšel od farne cerkve in so bili pri delu, Mica pa je na vrtu poslušala, kdaj začuje zvon kot znamenje, da k njej odhajam iz cerkve. Seveda v tem slučaju bi imela še dosti časa skobacati se — v bolniško posteljo in delati bolnico. Jaz pa sem šel, kakor že povedano, od podružnice, ki je na nasprotni strani hriba, zvonenje od podružnice se črez hrib ni čulo in tako sem Mico presenetil, ko je ona še poslušala, ali že odhajam od farne cerkve. Ko pa je Mica prišla pozneje h g. župniku, ji je on rekel: „Veš, Mica, drugokrat pa boš doma in v postelji, ko povabiš k sebi gospoda na spoved.“

Mica pa je imela takoj odgovor pripravljen: „Zdaj vem,“ je dejala, da sem jaz prva, ki bo umrla.“ Stara Mica je seveda pričakovala, da jo bo župnik tolažil, češ, da ž njo še ni tako hudo, toda drugače dobri župnik ji je napol v šali, napol resno odgovoril: „Veš, Mica, bi že bil čas, da se tvoje prerokovanje izpolni. S tem nas tolažiš skoro pet let in še vedno tukaj trosiš sitnobo. Toda nič se, Mica, preveč smrti ne boj, ker je znano, da se staremu babljetu duša prisuši, tako da živi še deset let brez duše. No, torej vidiš! Le hodi!“ Ali tudi Mici je naposled potekla tista privilegirana desetletna doba in tako je končno zares zapustila to solzno dolino, kjer kot beračica najbrž ni doživela nikoli nič dobrega.

S ponesrečenci sem imel prav pogosto kaj opraviti. V nekem kraju sta živela dva soseda v hudem sovraštvu, eden je bil kmet, drugi pa viničar. Bilo je na pustni torek in kmet je popival v bližnjem trgu. Vince mu je vdarilo v glavo in hudo zdelalo njegove možgane, kajti sklenil je, da se bo še ravno ta večer znosil nad svojim nasprotnikom. Ker pa je vedel, da mu sosed po noči ne odpre hiše, ako bi ga klical vun, je pregovoril ne-

kega pivca, naj gre ž njim in pokliče sovražnega soseda iz hiše. Tako se je zgodilo in kmetu se je res posrečilo izvršiti hudodelstvo. Ko se je namreč viničar, ki ni slutil nič hudega, prikazal med vratmi, ga je kmet mahnil s kolom po glavi ter po njem udrihal še potem, ko se je siromak zgrudil na tla. Ko sem drugi dan — na pepelnično sredo — prišel k viničarju na spoved, se mi je nudil strašen prizor: Na postelji se je zvijal ubogi mož v hudih bolečinah kakor pomandrani črv, glavo je imel popolnoma razbito in jaz sem mu moral dati sv. poslednje olje na ramo, ker čelo in glava sta bili razbiti in krvavi. Viničar je še isti dan umrl, kmet pa je šel na več let v ječo. Alkohol je najhujši sovražnik vsakega naroda! Koliko takih slučajev se vsako leto dogodi pri nas — v našo nepopisno škodo in sramoto!

Veliko gorja in nesreče pa povzročijo tudi druge strasti, jeza, ljubosumnost in domači prepiri. Kdor se jim vda, škoduje sam sebi, pa tudi drugim. Nekoč sem bil ravno v šoli, ko pride k meni neki kočar (v Slovenskih goricah rečejo želar) ter pravi, naj hitim na spoved k njegovi ženi. V takem slučaju lahko kateteh takoj odide in učitelj mora pouk prevzeti. Takoj se napotim z želarjem. Ko sva bila že blizu njegovega doma — pot je trajala približno eno uro — se obrne moj spremljevalec ter pravi: „Vejo, gospod, jaz jim moram stvar nekoliko pojasniti. Moje bablje je bilo snoči na ohcajtu in ko je prišlo domu, sva se svadila in sprla in ona se je v jezi napila jesihove esencije. Usta, jezik in grlo, gotovo seveda tudi želodec in čreva ima otekla in sežgana.“

Ko sem stopil v kočo, sem spoznal, da trpi žena res hude bolečine. Pri spovedi ni hotela možu odpustiti, šele, ko sem ji zažugal, da pojdem z Najsvetejšim v cerkev nazaj — in tega se Slovenec najbolj boji — je privolila, da sem smel poklicati moža in potem sta se prěd menoj spravila. Žena je bila takrat res pomilovanja vredna in jaz sem jej moral ponuditi prej žlico vode, da osveži opečeni in otekli jezik in povžije hostijo. K sreči ni imela njena neumnost prehudih posledic, v enem tednu se ji je obrnilo na bolje in sedaj je zdrava. Te boleznici je bila kriva ljubosumnost. Njen mož, 65letni stavec, se je ž njo poročil kot vdovec, ko je bila 30 let stara in polna veselja do življenja, polna hrepenenja po uživanju. Na gostiji je bila sama brez moža, plesala do ranega jutra in ljubosumni dedec je seveda ni sprejel preveč nežno in ljubeznivo, ko se je vrnila domu. Kakor rečeno, ozdravela je in upam, da je ozdravela tudi od svoje mladostne prešernosti, kakor njen mož od glupe ljubosumnosti.

Kadar v vinorodnih krajih prodajo in odvažajo vino, je stara navada, da napravijo voznikom in povabljenim gostom malo pojedino. V tistem kraju, kjer se je zgodil sledeči dogodek, imenujejo tako gostovanje „forunga“. Neki precej premožen prevžitkar iz sosednje župnije je imel v naši župniji vinograd in je v spomladi prodal 3 polovnjake starega in ravno toliko tudi novega vina. Pri vinogradu je imel leseno viničarijo ali vincalijo,

kjer drugače ni nihče stanoval, samo ob kopi in ob trgatvi se je ondi kuhalo za delavce. Stari prevžitkar je prišel s svojo še samično hčerjo, ki mu je gospodinjala. Dekle je zakurilo v peči in ker je potrebovalo neko posodo, je odišlo po njo k sosedi. A med tem se je k nesreči vžgala lesena kočica. Prevžitkar je bil v vinogradu in ko je zapazil, da šviga iz hrama ogenj, je planil noter kakor besen, ker je za tramov imel shranjene tri papirnate stotake. A to se mu je slabo obneslo. Ko je planil v sobo, se je podrl strop nad durmi in prevžitkar, stiskajoč v pesti rešene bankovce, se je moral v plamenih preriti skozi razbito okno vun. Popoldne sem k njemu prišel na spoved, zdravnik je bil pri njem že pred menoj. Ko sem stopil v sobo, sem videl strašen, pošasten prizor. Strašansko otekla glava, ožgani lasje, iztekle oči in zgornji del telesa sploh popolnoma otečen in opečen. Lepo je opravil svojo kršč. dolžnost in proti večeru ga je Bog rešil neznosnih bolečin.

Naši ljudje na deželi imajo žilavo življenje, ne vstrašijo se vsake malenkosti kakor mehkužni meščani. Če se kaj vdari, vreže ali vseka, namaže in obveže rano in dela dalje, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo. Nekoč so me poklicali na spoved k nekemu kočarju. O njem sem vedel, da ima že odraslega sina, ki bi se rad ženil in „prevzel“, a stari je bil gluha za take domišljije, kajti hotel je vladati v celi hiši, ne pa samo v — kotu. Zdaj pa sem ga šel previdet. Bil je bled, a na vzlic bolečinam se je možato držal in kakor vsi naši ljudje na deželi, z vso vdanostjo v božjo voljo je opravil spoved. Po končanih obredih sem ga vprašal, kakor sem to storil pri vsakem bolniku, kedaj je zbolel, kaj ga boli itd. in postarni mož mi je pravil prav hladnokrvno: „Eh, sekali smo led za krčmarja in jaz sem spolznil ter si strl najbrže dve rebri.“ — „Za božjo voljo, pokličite vsaj zdravnika,“ sem mu na to dejal. — „Bah, veste gospod, tako star panj, kakor sem jaz, že ne ozdravi. Pustim, kakor sam Bog hoče.“ Sin se je morebiti celo veselil očetove nesreče misleč, da bo zdaj kmalu preminil, naročil je že tudi moko, meso in drugo potrebno za sedmino, a žilavi starec se je kmalu izkolehal, izvedel o sinovih pripravah za svoj pogreb ter mu pravil ne preveč dobrohotno: „Zdaj boš pa ravno še en čas počakal, preden dobiš posestvo.“ Mnogo let je že minilo od tedaj, toda jaz nisem nič več slišal o tem starem možu in njegovem sinu. Upajmo, da sta se med seboj na dober in pošten način pobotala.

Zdaj omenim še neki jako čuden in nerazumljiv samomor. Na visokem zelenem Pohorju je živela pred kakimi 20 leti premožna in ponosna, če ne celo ošabna kmetica. Imela je samo dva otroka, dve lepi in dovtipni hčerki, ki sta bili njej ponos. Toda ravno tu je zadela bahato mater huda nesreča, kakor da bi jo hotela božja Previdnost na ta način opominjati na njeno napako. Starejša hči je namreč nagloma umrla — pri gostiji za mizo v sredi svatov. Mlajša pa se je v 17. letu omožila z enim najpremožnejših fantov v župniji. Ko se ji je v 5. letu njenega

zakonskega življenja končno rodil zaželjeni dedič, se je zdelo, da je njena sreča dovršena. Razveseljeni mož je kupil več buteljk dragega in močnega vina za njo iz Maribora, čeravno so imeli v domači kleti dovolj dobre kapljice! Bila pa je takrat ravno senena košnja, ko imajo kmetje največ dela. Nekega dne so po kosilu odšli vsi domači z gospodarjem vred na travnike seno sušit in doma je ostala samo mlada mati. Sam Bog ve, kaj se je med tem godilo — ko so se delavci vrnili zvečer domov, so našli mlado gospodinjo ranjeno v prsa, sama se je vstrelila s samokresom, ki ga je imel mož shranjenega v miznici. Nihče ni vedel kako se je to le moglo zgoditi. Kajti žena je bila jako pobožna, ki je s svojimi posli molila vsak teden celi rožni venec; bila je mlada, lepa, premožna, zdaj srečna mati, ki jo je mož nosil na rokah — in ona je posegla po morilnem orožju! Ne, to je mogel biti le pojav hipne blaznosti in razburjenosti, ki jo je povzročilo premočno vino. Prišel sem jo spovedat in meni samemu je bilo na jok, kaj šele domačim, ki so jo vsi spoštovali zavoljo njenega dobrega značaja. Obenem sem jo — ležečo na postelji, tudi vpeljal. Zdravnik ji je izrezal iz boka kroglo (vstrelila se je k sreči na desno stran pod prsi, kjer ni tako nevarnih organov kakor na levi strani), potem je celo leto hudo bolehalo, a končno je baje vendar ozdravela, kakor sem izvedel že na drugi župniji, kamor sem bil med tem prestavljen. A ta nezgoda je ozdravila tudi njeno mater ošabnosti in prevzetnosti. Kakor otrok je pri meni jokala in tarnala: „Jaz nesrečna mati, kaj mi pomaga denar! Ena hči mi je nagloma umrla po poroki, druga pa tako!“ Ta udarec jo je tako pretresel, da je prejšnja prevzetnica postala sedaj pohlevna, da so se vsi nad tem čudili.

Ko sem prišel na neko drugo župnijo, je tam razsajala huda nalezljiva bolezen — griza ali dizenterija. Bilo je namreč v jeseni in ljudje so preveč neprevidno pili vinski oziroma sadni mošt, radi česar si je marsikdo pokvaril prebavila. Kuga je trajala kake tri tedne in jaz sem moral iti včas po dva ali trikrat na dan obiskovat bolnike, kar ni čudno, saj je tisto leto umrla v župniji skoro petina prebivalcev. Okrajni zdravnik mi je svetoval, naj si prste, ko sem mazilil bolnika, vselej skrbno obrišem v neki tekočini, katero mi je predpisal. Trikrat sem to storil, potem pa sem vse vrgel v stran in brez strahu obiskoval bolnike, ne da bi se mi bilo kaj hudega zgodilo.

O zadnji točki, nagla smrt, ne morem seveda veliko povedati, ker taki nesrečneži so takoj mrtvi in jim torej nisem mogel deliti poslednjih cerkvenih tolažil. Imel sem v šoli jako pridno učenko Katrico. V počitnicah, ko je ravno dopolnila 14. leto in izstopila iz šole, pa je sirota nagloma preminila. Njeni stariši imajo hišico na hribčku. Nekega poletnega popoldne je hudo grmelo in treskalo. Ko se je že vreme vedrilo in nehalo deževati, vzela je pomilovanja vredna Katrica cilinder za svetiljko, da ga osnaži in je z njim šla pred hišo, kjer se je vsedla pod lipo na klopo. V tem je zablislilo, svetel električni trak je švignil okoli

drevesa, dekletce je zatrepetalo ter se zgrudilo mrtvo na tla. Ubožica!

Pogosto šele s smrtjo spoznamo, koga smo izgubili. Neko nedeljo sem sedel med župnikovo rano mešo v spovednici, ko je prišel k meni cerkovnik, naj grem takoj previdet neko kmetico. Bilo je do nje samo 20 minut daleč. Ko so domači odšli k meši, je kmetico nagloma in nevarno prijel krč. Še njen mož, ki je bil vzoren kristijan in je bil pri prvi sv. maši, ni vedel, kam in koga grem previdet, ko sem odhajal iz cerkve. Ne morem seveda opisati njegovih bridkih čustev, ko je izvedel, da sem šel spovedat njegovo ljubo ženo, pridno gospodinjo in vzgledno mater. A kako sem se začudil, ko so po maši berači in siromaki jokali in vpili, ker baje njih „mati“ umira ter prosili Boga, naj ohrani pri zdravju njih dobrotnico. In ta častni naslov si je popolnoma zaslužila, ker je natihoma delila veliko dobrot in potolažila toliko nesrečnih in žalostnih src. In Vsemogočni je uslišal iskrene prošnje revežev ter ozdravil njih blago in plemenito zaščitnico.

SVOBODIN SEMENOV:

STARI SROBOT.

Stari Srobot prileze iz koč. Pomenca si zaspane oči, pogleda k čistemu nebu in slastno vsrkava sveži jutranji zrak. „Hm, lepo vreme bo danes,“ se nasmehne in sede počasi na klop ob zidu.

Star je že Srobot, osmi križ mu leze na hrbet, vendar je za svoja leta še precej krepak.

Tako sedi nekaj časa na klopi in puši kratko pipico. Zadovoljno puha dim v zrak in zre na gozdove, njive in travnike, ki leže pred njim.

Kar se odpro hišna vrata in iz koč stopi mlada ženska z otrokom na prsih. Ko zagleda starca sedečega na klopi, stopi k njemu in mu de z osornim glasom:

„Že zopet lenarite in počivate, saj danes še niste ničesar storili. Najprvo delajte, potem boste počivali. Menite, da se bova jaz in Janez potila, vi pa ležali tu na solncu?“

„Marička, pusti me, naj malo posedim na solncu. Star sem že, petinsedemdeset jih imam. Ko jih boš imela ti toliko, govorila boš drugače. Kako me vendar tepe s teboj Bog na stare dni!“

„Kaj, tepe vas? Tako tepen bi bil vsakdo rad. Toda ne delajte mi pridig!“

„Kaj sem ti storil, da me zbadaš neprestano?“

„Tako, še resnice ne bi smela govoriti? Cel dan jeste in počivate, ne delate pa ničesar.“

„Včasih pa le primem za kako delo. Saj veš, da so me moči zapustile v zadnjem času, no in upam, da me Bog kmalu reši vseh sitnosti in trpljenja. Potem bo že boljše.“

„Da, boljše bo za vas in za nas.“

„Boljše, boljše!“ vzdihne starec in zamrmra:

„Bog moj, reši me kmalu!“ Solza mu zdrsrne po razoranem licu in pade v travo.

Iz kože pride mladi Srobot z motiko na rami.

„Krompir grem okopavat.“

„Kakor kaže, ga bo letos dovolj, a tudi lačnih trebuhov bo dovolj,“ pristavi žena.

„Že zopet . . .“ zamrmra starec in pogleda sina. „Janez, glej, star sem in potreben počitka. Saj sam vidiš.“

„Vidim,“ mu je pritrtil sin.

Marička pa pristopi k svojemu možu in mu de poltiho:

„Poglej, stari je še močan. Kaj malega še lahko stori.“

„I, kaj malega, zakaj pa ne?“ odgovori Janez in odide s povešeno glavo na polje . . .

„Torej, ste čuli? Spravite se na delo. Idite gori v hosto po dračje. Pa veliko naberite. Kaj bi vedno lenarili, ko lahko delate.“

„Ti, Marička, danes mi je nekam čudno. Pusti, pusti, naj ostanem doma,“ poprosi starec s tihim glasom.

„Že zopet tisti jokavi izgovor! Kakor se mdejala, tako bo!“

Marička je stopila v hišo, ne da bi pogledala starca . . .

* * *

„Pa pojdem,“ reče stari Srobot, vstane s klopi in pograbi palico, ki je slonela ob zidu. S počasnimi koraki in sklonjeno glavo stopa po cesti, oprt ob palico.

Dan je lep, a v njegovi duši ni lepega veselja.

Stopi s ceste in zavije v klanec. Ozka pot pelja skozi gozd. V vejah drobijo ptice svoje pesmi in rosne kapljice se leskečejo na smrekovih vejah kot biseri. Svež duh se širi po gozdu in daje starcu nekoliko novih moči.

Dolgo že hodi, ko ga začno moči zapuščati. Kolena se mu tresejo in težko sope. Večkrat postane in se opre ob deblo drevesa. Le počasi se pomika dalje.

Nasproti mu pride ogljar, očrnel od oglja in pravi:

„Dobro jutro, očka, kam ste pa namenjeni?“

Starec se vzdrami iz težkih misli in odgovori:

„Grem v hosto po dračja.“

„Pa počasi greste, trudni ste, trudni,“ de ogljar, pogleda z usmiljenjem starca in nadaljuje svojo križevo pot.

Stari Srobot sede izmučen na deblo ob poti. Že se misli vrniti, a zagleda v duhu osorni obraz Maričke in čuje zopet njene ostre besede. Dvigne se in stopa dalje. Noge so mu težke, komaj jih premika. Pot mu stopi na čelo, vse telo se mu trese. Zdi se mu, da hodi že celo večnost.

„Saj bi že moral biti v Grabnu,“ misli in lazi naprej, pa zaide s poti v gozd.

„Kako še dobro hodim.“ Toda koraki mu postajajo manjši in manjši, glava mu leze na prsi.

Tam dalje zadene z vso silo ob deblo.
Ves gozd mu zableše pred očmi in zmanjka mu tal. Zardi se mu, da ga pograbi nekdo za glavo in ga potisne k tlom.

* * *

Zvečer se vrača ogljar, glasno pojoč. Mesec le tuintam prodre skozi gosto vejevje in razsvetljuje ogljarjevo pot. Ogljar se je napil dobre dolensjske kapljice, zato je bil malo okrogel in vesel.

Naglo stopa, se ozira v luno in modruje:

„Ej, luna, lunica, ti si vedno enaka. Mi smo pa enkrat taki, enkrat taki, ja, ja, enkrat . . .“ Potem mu pa zastane beseda, kajti tam v jarku zapazi nekaj črnega.

„Kaj pa to?“ zamrmra ogljar in podreza z gorjačo v tisto črno stvar. Mehko je. Potegne vžigalico iz telovnika, prižge ob suknjo, posveti bližje in spozna starega Srobotota.

Vžigalica mu pade iz rok, strese ga po vsem telesu . . .

Svojo težko črno roko položi na starčevo čelo in spozna takoj, da je mož mrtev. Prekriža se in pravi:

„V mladih letih si delal ko črna živina, zato si zdaj na stare dni trpel v lastni hiši. Zdaj boš imel vsaj mir!“

Po „Kuharici“ M. Govekarjeve.

„Urša, podaj mi še pet žlic. Tukaj v „Kuharici“ od gospe Govekarjeve je napisano, da imam primešati šest žlic in jaz imam tu samo eno.“

Lahka pomoč.

„Toda, gospodična, slika s tem psičkom bo veljala veliko več.“
„Kaj pa še, tega naslikate lahko kot pridelek.“

NJEN OTROK.

Težko je čakala mati na pomlad. In tudi Tilka je vedno bolj hrepeneče štela dneve. Kadar pride toplejši čas, solnce, mehki vetrovi, bo ta bolezen gotovo prenehala. Tilka bo lahko cele dneve sedela v cvetočem vrtu, v čistem opojnem zraku in nič več ne bo kašljala.

Vse je upala mati od pomladi za svoje ljubljeno, bolno dete. Dnevi bodo daljši, svetli in prijazni; solnce, zlato in toplo bo ulilo novih močij slabotnemu telescu od prvega bujnega zelenja po vrtovih bo skuhala mali bolnici okrepcujoče juhe in pijače in vsak dan nove pisane cvetlice bodo razveseljevale temne, žalostne oči njene deklice.

Tudi zdravnik je obljuboval, da se bo bolezen obrnila pomladi na boljše. „O, gotovo bo Tilki odleglo, gotovo! Kajti solnce in svetloba, mehki, laskajoči pomladanski zrak, lepote na novo se vzbujajoče narave, to so najboljša zdravila. Seveda . . . organizem male bolnice je pač zelo oslabil, pljuča so že jako razdejana, ampak vendar — dokler je življenje v telesu, tako dolgo je tudi upanje v rešitev in ozdravljenje. In spomlad, spomlad dela mnogokrat čudeže . . .“

Že dolgo je bolehal deklica in od jeseni ni več zapustila postelje. Zima je bila dolga in stroga; huda zima je stiskala mesto, in deželo, mrzli viharji so se podili od severa k jugu in vlažne, mrzle megle so zastrupljemale zrak s svojim krutim dihom. Deklica je potrpežljivo ležala na svoji bolniški postelji in je bila ljubeznjiva in vedra, kadar ji je neusmiljeni kašelj privoščil nekoliko oddiha. V nočeh jo je mučila vročica in sesala iz nje moč in zdravje. Vedno bolj slabotna je postajala in trudna. Ali njeno bitje je bilo od dneva do dneva mehkejše, ginljivo krotki so bili njeni pogledi, čudovito sladki božajoči dotiki njenih rok.

Od nekdanj je mati to dete posebno ljubila.

Tilka je bila zadnji otrok ne posebno srečnega zakona. Najstarejša hčerka in oba sinova so nasledili očeta, ki je bil od narave zelo samostojen, duhovit ali ob enem hladen in skoro osoren človek. Tilka je bila popolnoma po svoji materi, mehka in prikupljiva, brez obrambe proti trdim besedam in mrzlim pogledom. Sinova sta bila odšla v daljni svet, še ko je oče živel; veliko veselje sta imela do tujih jezikov in tujih zemlja in kmalu sta si ustvarila novo življenje v daljni Ameriki. Neodvisna čud očetova, njegova železna, brezobzirna energija in nenavadna vztrajnost, so jima kmalu pomagale k uspehu. Pisala sta materi dovelj redko kratka pisma; zadovoljna poročila o svoji trgovski spretnosti; o čustvih in osebnih doživljajih nista nikoli poročala. Spodobna in suha so bila ta pisma, prav nič tako, kakor bi jih bila želela mati. Tudi starejša hčerka, ki je bila na deželi prav dobro in skoro bogato omožena, je prav malo podedovala od sanjavega, mehkega bitja matere. Bila je popolnoma druge vrste,

spodobna in pridna ali kakor se je materi zdelo, nekoliko preveč preračunjena. Tudi k njeni duši ni znala najti mati pravega ključa. Sama, čudeč se nad seboj, je znala mati čestokrat premišljevati o čudno hladnem razmerju, ki je vladalo med njo in njenimi najstarejšimi otroci. Saj so bili vendar kri njene krvi, meso njenega mesa, vse tri je porodila v bolečinah, dojila na svojih prsih in vendar so si bili tako boleče tuji in daleč. Ni mogla prodreti do njihovega bitja, kakor tujka je stala pred njihovimi dušami, kakor je stala enako tuje vsa dolga leta njenega zakona pred dušo svojega moža in je zastonj trkala in prosila, da bi se ji odprlo . . .

Še le ko je Tilka prišla na svet, pozno, nepričakovano in skoraj neradno sprejeta, je postala v pravem, skrivnostnem, krasnem in najzvišenejšem smislu mati. Že takoj v prvih mesecih je čutila tajno in čudovito vez, ki jo je strinjala s tem detetom. Oni dnevi so bili polni bogatega svetega presenečenja. Tudi prvim trem otrokom je bila mati; hranila jih je s sokovi svojega telesa; njihov smeh jo je razveseljeval, njihov jok jo je plašil; ponosna je bila, da so se krepko in zdravo razvijali. In vendar je bilo pri Tilki vse drugače; bogatejše, globokejše, blagoslovljeno. Vsak dan je bil nezasluzeno krasen, od dobrotljivega Boga darovan doživljaj. Nevidljive, nežne, zlate niti so jo tisočero pojile k otroku. Prečudežno in krasno razumevanje je bilo med njima. Čutila je, kakor še ni nikoli čutila: ta otrok je moj otrok!

Njeno srce se je zbudilo in pomladilo v vriskajoči sreči. Čutila je, kako ji je bogata in predivna ljubezen preplula dušo. In iz očíj deteta je čutila odsevanje svojega silnega čustva, še lepše, bogatejše, povišano v ganljiv čudež. Vedno v vsakem trenutku je spoznavala: to dete me ljubi, kakor me še nikdar ni ljubilo živo bitje. Vsa razočaranja, ki jih je bila doživela, vse, kar jo je težkega in bolestnega doletelo, vse je zbrisalo to dete iz njenega spomina s svojimi ljubimi, nežnimi očmi, s svojimi mehкими, laskajočimi rokami. Pomagalo ji je nositi življenje; mnogo ponižanja, mnogo grenkega, marsiktero žalitev je odrinilo od matere s svojo zvesto prisrčnostjo.

Tilka je bila še majhen otrok, ki je komaj samo tekalo in že je bilo njeno srce bogato in zrelo, kakor odraslega človeka; plemenitega in dobrega človeka. Tako bogato je bilo bitje male deklice ljubezni, kakor cvetoča jablan cvetov pomladi. Njena mala otroška duša je bila zvesta in ginljivo vdana. Ni razumela disonanc življenja, ali občutila jih je, kakor fin, občutljiv instrument. Njene majhne roke so bile pogumne v ljubezni, nikdar se ni obotavljala pogladiti, pobožati, potolažiti, kjer je slutila kak nesporazumek, kako bol. Ničesar grdega, surovega ni mogla prenesti, nobenega prepira. S krivnostno sigurnostjo je čutila vse nalade svoje matere, slutila je njena razočaranja, njene tuge in skrbi in skušala jih je pregnati in izbrisati s svojimi poljubi in svojo nežnostjo. Vse, kar je storila njena mati, je bilo v njenih

očeh prav storjeno. Neizmerno jo je ljubila; popolnoma ji je bila vdana, globoko in brez zadržka. Kakor nekaj svetega, brezmejno osrečujočega je čutila mati to ganljivo, slepo privrženost svojega otroka.

Dokler je bila starejša hči še doma in oba sinova, dokler je oče živel, je bila Tilka srce družine. Skozi njene prste so šle vezi od enega k drugemu; karkoli se je zgodilo, zamotalo, vse je pogladila, razvozljala. Nosila je dobre besede, kakor v zlati posodi od enega k drugemu in hude in zlobne je zatajila, prikrivala, spreobrnila jih v svoji čudoviti dobroti, odvezla jim žalec in jih storila neškodljive s svojimi majhnimi, dobrotljivimi rokami. Že s svojo prisotnostjo je zamejila prepire in ni ga bilo bitja pod solncem, ki bi znalo na tako lep način popravljati razprtije, spreminjati sovražstvo v spravo in ljubezen. In ker je bila taka, da so jo morali vsi ljubiti, ker je sama tako toplo, lepo in močno ljubila, so se tudi med seboj ljubili bolj, kakor prej; zaradi nje, ker je ona to želela.

Potem so odšli sinovi v svet, starejša hči se je omožila in kmalu potem je umrl oče. Tilka je bila stara takrat sedem let.

Ko se je materi in nji življenje zopet nekoliko vravnalo v miren tok, sta se preselili v predmestje, kjer se naslanja dežela s svojimi travniki in gozdiči ob mesto. Dnevi so jima postali tihi, polni neke posebne, idilične lepote. Tista leta so se zdela materi pozneje najzadovoljnejša in najsrečnejša doba njene življenja. Obedve, mati in hčerka so tekmovali v medsebojni ljubezni. Vsak dan nove, mehke in prelepe besede ste našle ena za drugo, nežna presenečenja, darove, cvetlice, ročna dela, smehljajoče in ginlive usluge. Skromno premoženje ju je varovalo skrbij in nemoteno ste si spreminjale vsakdanjost v priprosto ali svetlo in sladko lepoto.

Tako so minevali dnevi, dokler ni začela Tilka bolehati. Že vedno je bila precej slabotna, ali bolna ni bila še nikdar. Zdravnik je predpisal okrepčujoča zdravila, dobro hrano. Stvar bo minila sama od sebe. Tilka je hodila v šolo, kakor prej. Ali nekega deževnega in viharnega jesenskega dne je prišla vsa bleda in premrznjena domu in mati jo je morala takoj spraviti v posteljo. Dobila je pljučnico.

Neposredna nevarnost je sicer čez kakih deset ali štirinajst dni minila. Ali Tilka se ni mogla ojačiti in bolezen je polahko prešla v jetiko.

Najprej mati ni bila posebno v strahu. Misel, da bi ji moglo biti to dete odvzeto, je bila tako napojmljivo grozna in neusmiljena, da se niti poroditi ni mogla v njeni duši. Življenje brez Tilke se ji je zdelo nemogoče. Tako trdno je bila zvezana vsa njena bodočnost na bitje tega otroka, da bojazen sploh ni imela pristopa do njenih mislij in čustev. Ali ko se je teden vrstil za tednom in je Tilka postajala vedno slabejša in medlejša, je posegla včasih v črnih nočeh pošastna, koščena roka v materino srce in ga je ranila in trgala v brezobzirni, krvoločni pohoti.

Kaj je mogoče, da bi ji njeno dete umrlo, njena mila deklica?! To dete njenega srca, njene duše, njenih najlepših sanj?! To bogato, ljubeznivo dete, blagoslovljen in čudovit dar usmiljene in dobrotljive usode?! To dete njenega najglobokejšega bitja, ki je spolnilo zvrhoma vse njeno nekdanje najsmelejše hrepenenje po sreči v prečudežni meri?!

Ko je prišel zdravnik, mu je padla skoro k nogam, proseč ga pomoči in tolažbe. In zdravnik je tolažil, miril, kakor je pač njegova sveta in ganljiva pravica miriti, obljubovati, motiti in lagati do konca. Da ne bi matere obupale. Da podarijo svojim otrokom v zadnjih mesecih in tednih pred smrtjo še toliko radostnih trenutkov, jasnih pogledov, kolikor morejo; da posujejo smrtno pot svojega otroka z upi in nadami in vedrimi nasmehi, ki so kakor rože v trpljenju.

Cas je mineval, prišla je zima. In s težkim srcem je čakala mati na pomlad, na solnce. Tudi deklica, ki je bila stara zdaj skoro deset let, je čakala od dneva do dneva; gledala skozi okno, kako se je topil sneg in se je južni veter, smel in objesten, valil preko hribov in gozdov, naznanjajoč prihod pomladi.

O, bila je že trudna od ležanja! Včasih se ji je sicer skoro prijetno zdelo ležati v postelji bolna in slaba in gledati mater kako ji streže in kako jo ima rada. Ali potem jo je zgrabil kašelj in je rezal v prsih, kakor z noži, vročica je prišla in ji je jemala moči vedno bolj. Videla je, kako postajajo njeni prsti tenki in slabi, kakor ovenelo listje rož.

Oh, kmalu naj pride pomlad, kmalu! Potem jo bodo nesli na vrt, ležala bo na solncu cel dan in hitro bo ozdravela. In mati, njena ljubljena mati bo zopet vesela in bo prepevala od zore do mraka. Tako lepo je bilo poslušati materin smeh in njeno potje. Kadar bo prišel prvi topli pomladni dan, da bodo okna celo popoldne lahko odprta, bo prosila mater, naj ji kaj poje, kaj radostnega, smejočo, veselo pesem.

Prišlo je toplo solnčno popoldne in mati je pela, kako si je bila Tilka želela. In še lepši dnevi so prišli; travniki in livade so zelenele in drevje je začelo cveteti. Tilko so odnesli v vrt in mati ji je prinesla spominčic in mačehic. Še nikoli ni imela Tilka tako prečudovito lepih očij, še nikoli se ni tako ljubeznjivo in sladko nasmihala, kakor zdaj. Nadzemeljsko lep je bil njen smehljaj, nežen in sladko otožen, kakor pozdrav z nebes, balzam trpečemu materinemu srcu, skrivnostna mana prestrašeni in plahi duši. Kajti Tilka je bila vsak dan bolj slabotna, kakor dih so bile njene besede. In vendar je bilo njeno bitje bogato, kakor še nikoli, pretekalo je neopisljive miline, kakor prepolna čaša.

Neki dan, ko je bila pomlad najkrasnejša, divna, kakor čudež, ko so modre glicinije in bele akacije medeno dišale, ko se je vspenjalo nebo v čarobni, nepojmljivi lepoti v vis in je bilo solnce zlato, toplo in božajoče, kakor še nikoli, je Tilka v vrtu zaspala. Neslišno je zaspala in njen sladek mil nasmeh je ostal na ozkem, bledem, ginljivo lepem otroškem obličju. In

ko je prišla mati z velikim šopom cvetic, ki jih je bila natrgala po gredah, zopet k nji, je videla, da je njeno dete — umrlo. Njeno dete, najlubše dete, svet sen njene duše in njenega srca, ginljivi in prekrasni, žlahtni cvet njenega bitja. — Tilka mrtva!

Mati je padla z obrazom na zemljo in je ostala ležali poleg smrtnega ležaja svoje hčerke. In ni mogla ne vpiti, ne jokati in tožiti. Tudi poznejše, ko je prišla dekla in pripeljala zdravnika, mati ni mogla jokati. Prosila je le, da sme obdržati truplo svojega otroka do pogreba v stanovanju. Naj preskrbijo namesto nje, kar je potrebno, naj brzojavijo po njeno starejšo hčer, naj naročijo, kar se mora naročiti, krsto in sveče in cvetlice. Ali zdaj naj jo pustijo samo in celo noč naj jo pustijo samo z otrokom. Naj nikogar ne puščajo k nji, nobene obiskovalce, nobene tolažnike. Ona želi biti sama z otrokom. Da bo vzela slovo, dolgo in nemoteno slovo od nje. Mnogo ji mora še reči in zahvaliti se ji mora, posloviti se mora . . .

Storili so, kakor je želela. Odnegli so deklico v sobo na njeno posteljo, posuli so jo s cveticami, odprli okna na vrt, ki je bil res cvetoč in čaroben. Potem so ju pustili sami, mater in hčer . . .

Kakor v omotici je bila šla mati za ljudmi in je gledala, kako so polagali mrtvo hčerko na pare in jo okinčali s cveticami. Solze so se ji odprle in kakor dva skrivnostna, tiha vira, so tekle brez prenehanja po bledih licih. Kakor iz kamna izklesano je postalo njeno obličje, ustnice so bile blede in brez krvi, čelo se je svetilo mirno in belo, kakor iz mramora.

Potem, ko so jo pustili samo in je tišina, kakor zid obkročila njo in mrtvo deklico, je sela k postelji, vzela roko mrtvega otroka in se zamislila. Dolgo je gledala tenke prste, ki so ji negibni ležali v dlani, gledala jih je, kakor dragocen umotvor. Mehka in mila je bila to drobna otroška roka; vedno je bila polna za njo najlepše ljubezni; nešetokrat jo je božala, ščitila slabotna ali zvesta; nešteto dobrot in uslug ji je skazala.

„Hvala ti, ljuba, draga, mala, dobra ročica, stotisočkrat ti hvala! Bogato si obdarovala svojo mater, mila, mala, mrtva ročica! Hvala ti stokrat, da si bila topla, da si bila živa!“

Potem se je zagledala mati v obraz svoje mrtve deklice, v njeno lepo, mirno obličje, ki je za večno izginilo življenje iz nje. Zagledala se je v lepe, ljubeznjivo začrtane ustnice, ki so jo tolikrat poljubovale na lica, na čelo, na lase, na roke. Vseh poljubov se je spomnila, ki jih je sprejela od svojega otroka. Oh, kako genjlive so bile te ustnice, kako neizcrpljiv vir otroške ljubezni so bila ta usta.

„Mamica, glej, kako te imam rada; vse, česar se dotakneš, ljubim,“ je rekla Tilka, kolikrat in poljubila knjigo, ki jo je držala mati v rokah, pentljo, ki jo je nosila v laseh, ročno delo, ki so ga šivali materini prsti.

Oh, kako sladka so usta njenega mrtvega otroka! Neštete, kakor zvezde nebeške, so dobre in drage besede, ki so ji jih

govorila. „O, kvala, tisočkrat hvala, ljube ustnice, preljubeznjiva usta, ki ste zdaj mrtva in za večno zaprta, hvala vam neopisljiva! Kakor seme predivnih rož so padale iz vas blage in prelepe besede v materino srce in tam bodo klile in cvetele, dokler bo kaj življenja v meni.“

„Hvala ti, preljuba deklica, hvala, da sem ti bila mati! Kaj ni bilo prekrasno in preblaženo vsa ta leta, ktera si živela z menoj?! Neizmerno mnogo si mi dala, ti moja preljuba, nepozabljiva! Saj ne vem, če smem žalovati, da si odšla od mene. Ne vem . . . Oh, prečestokrat bom točila prebridke solze neopisljive tuge za teboj, pregrenkega, neutošljivega hrepenenja za temi bogatimi dnevi minulih let, ki se nikdar, nikdar ne bodo vrnili več nazaj . . . V neopisljivi tugi bom stezala roke za teboj, predraga . . . In vendar vedno bom čutila, tudi v največji žalosti bom čutila: Hvala, ponižna hvala tebi, dobrotljivi Bog, da si mi dal to hčerko, da sem jo smela imeti in ljubiti leta in leta!“

„O, Tilka, ljubeznjivo dete moje, saj nisi umrla. Do moje smrti boš živela z menoj. Vsak trenotek mojih bodočih dni bom mislila na te. Kaj mi nisi stokrat in stokrat slikala bodočnost svetlo in blaženo, predivno, prelepo, kakor v pravljicah? Moja stara leta si ovila z dišečimi rožami svojih otroških obljub razkošno in prelestno v neizmerni ljubezni svoje bogate in globoke duše. Sama pojdem v starost, odšla si, draga, prerano . . . In vendar si mi že v naprej posula mojo samotno stezo z biserji svojega srca, blagoslovila si mi vsak dan s svojimi čistimi in ginljivimi željami. Leta bodo prehajala in jaz se bom, preljuba, spominjala dobrot, ki si jih bila namenila za moje sive lase. Umrla si in vendar boš živela z menoj, v mojem srcu, do zadnjega mojega diha. Hvala ti, tisočkrat hvala!“

Počasi so se premikale ure noči. In venomer je kipela iz krvavečega, v neizmerni bolečini trpečega materinega srca predivna in vzvišena, sveta molitev: O, hvala, hvala, da si živela! Da sem te smela ljubiti, da sem te nosila na svojih rokah in te pritiskala na svoje srce!“

Iz najgloblje tuge porojen in od veličastne, presvete ljubezni očiščen se je dvigal ta krik iz materine duše v neizmernost: Hvala, da si živela, da si mi bila darovana, da si bila moja!

Sveto zahvalno daritev je obhajala mati ob mrtvem otroku za njegovo življenje.

I ta čudovita misel, to vzvišeno čustvo je ulivalo predivno moč v materino srce in nadzemeljski mir. Kakor nečista skušnjava je zdrknil raz njenih ram temni obup. Ko so prišli ljudje, da ločijo mater od mrtve deklice, so našli ženo poznamenovano od osode, ranjeno v dno duše in vendar že zbrano. Vsi so čutili, glejte, najlubše, najsvetejše je otela osoda tej ženski in vendar se ni zgrudila v prah; vzdignila se je visoko v svoji neizmerni nesreči in kakor s krono kronana je okinčana v svoji tugi, ki se vspenja visoko in predivno nad bednostjo življenja.

PESMI O AMERIKANCIH.

1.

Z dela.

Nad šumno mesto pada mrak,
po cesti z dela gre težak;
utrujen kot čebela
domov se vrača z dela.

Že v stran obrnil je korak,
ko čelo mu zagrne mrak —
vzbude se mu spomini
po daljni domovini.

Ljudje v gostilnah rajajo,
brezskrbno čas prodajajo;
še on bi noter stopil
in v vinu skrb utopil.

V leseni koči krog peči
z otroki žena tam sedi;
in deca izprašuje
kdaj oče pripotuje . . .

Nad šumno mesto pada mrak,
po cesti z dela gre težak;
utrujen kot čebela —
počivat gre od dela.

2.

Pomlad na tujem.

Pomladne sape spet pihljajo
in zemlja se budi iz sná;
in tropa ptičic popevaje
iz daljnih krajev je prišla.

Pomlad je tam . . . zeleni griči,
vsa v cvetju je zagorska vas;
pojo po polju otročiči,
kot solnce jim žari obraz.

Budi povsodi se življenje
in nad nebrot ozeleni;
in v srcu novo hrepenenje
po daljnih krajih se budi.

Oh, da poznali bi življenje,
ki bije oče ga za nje,
mladosti žarko radostenje
poplavile bi jim solze . . .

3.

Po morju barčica plava . . .

Po morju barčica plava,
na njej so fantje veseli;
v daljno gredo tujino,
zato so si pesem zapeli:

Aj z Bogom očetova hiša!
Ko vrnem se, izpremenjena
blestela se bodeš med vsemi —
bridkosti vseh razbremenjena.

„Oj z Bogom vi oče in bratje,
ne jokaj več žalostna mati;
na tuje vaš sin mora iti,
črez morje za svetlimi zlati.

Aj z Bogom ti, deklica draga!
Šaj kmalu boš moja nevesta,
če sreča tam v daljni tujini
ostane mi mila in zvesta.“

— — — — —
Po morju barčica plava,
oj plava nazaj v domačijo;
na barčici fantje sedijo
in blede obrazi molčijo . . .

KISMET.

Pred leti sem bil vojak. Pri 88. pešpolku v Čeških Budje-
jovicah sem služil.

„Desetnik, vzemite 8 mož! Ob 1 popoldne odidite na strelišče ter pripravite vse za streljanje! Tarče, signalno napravo in telefon preglejte, da bo vse v redu! Ob 2 pride stotnija za vami. Odidite!“ Pozdravil sem vojaško in se vrnil v skupno sobo.

„Kdo hoče iti z mano na strelišče?“

„Jaz, jaz,“ so začeli moji kolegi vpiti vsevprek.

Videl sem, da bi šel vsakdo rad. Vsak bi rad ležal celo popoldne v senci, med tem ko bi se drugi potili po vežbališču.

„Pane kaprale, vem më; a ja jdu taky,“ so se oglašali oni, ki so služili že tretje leto. Ti so imeli v vsakem oziru prednost in hudo bi se jim bil zameril, če bi vzel kakega „bundaša“ na „švindela“ mesto starega vojaka.

Izbral sem osem mož, med njimi tudi Ismail Grgič — Beja.

Ismail Grgič — Bej je bil Mohamedanec, Bošnjak, pa navdušen Hrvat in Slovan z dušo in telesom. Za hrvaško stvar je kar gorel. Njegov oče je bil avstrijski uradnik v Sarajevu. Ismail je bil trgovski sotrudnik. Bog ve, kje je dobil pridevek „Bej“. Tako se je podpisoval, tako je bil zapisan v stotnijskih knjigah. Nikdar ga nisem vprašal po tem, sam mi pa tudi ni povedal. Mi smo ga imenovali kratkomalo „Bej“. Da se priuči češčine, je šel prostovoljno k vojakom. Dali so ga k našemu polku in k naši stotniji. Stotnik mi ga je še posebej priporočil. Dal ga je v mojo sobo, ker sem znal jaz edini pri celem polku hrvaško. Bej ni razumel niti češčine, niti nemščine. Govoril je pa poleg zelo lepe hrvaščine še turško in neko albansko narečje. Balkan je poznal prav dobro, parkrat ga je prepotoval od juga do severa, od vzhoda do zahoda. Imel je poseben dar za pripovedovanje. Celo popoldne in cel večer sem ga včasih poslušal. Ta dar pripovedanja mu je omogočil, da je spisal par podlistkov, ki jih je neki manjši hrvaški list tudi natisnil. To ga je tako navdušilo, da je sklenil, da se bo stalno posvetil pisateljstvu. V kratkem času se je naučil češčine toliko, da jo je za silo razumel. Tudi bral jo je. Od takrat je tičal neprenehoma v knjigah. Ob neki priliki sem se seznanil s knjižničarjem neke javne knjižnice, priporočil sem mu Beja. Bej je dobil potem iz knjižnice knjig kolikor in kakoršnih je hotel, zastonj na posodo. Od doma je dobival malo mesečno podporo. Za ta denar si je vsak mesec sproti naročil hrvaških knjig.

Ko sem imenoval Beja, ki je takrat služil še le par tednov, me je hvaležno pogledal. Vedel je, da bova celo popoldne govorila o samih knjigah. Večjega veselja mu nisem mogel narediti.

* * *

Ko smo prišli na strelišče, sem pregledal telefonsko pripravo, poizkusil signalno orodje in dal prinesiti tarče na stojišča. To je bilo vse naše delo, naloga ni bila težka. Kmalu potem je prišla tudi stotnija na strelišče.

Javil sem stotniku, da je vse v redu. Streljanje se je pričelo. Beja in prostaka Krofta sem vzel s sebo na oddaljenost 600 korakov, če bi bilo treba še kaj popraviti. Druge vojake sem porazdelil na druga stojišča. Vlegli smo se v travo. Siesta . . .

„Ti, kaprale, poslušaj Beja!“ Malo sem bil zadremal, Krofta me je prebudil. On si je že smel to dovoliti. Tretje leto je služil. Tretjeletnik je polovičen Bog v očeh mladih vojakov; je pa vsaj ravnopraven z vsakim podčastnikom. Z vodniki in desetniki se tiče, svobodnika pretepe, če mu ni kaj prav.

„Kaj pa je vraga?“ sem zaklel. „Zakaj me ne pustiš spati?“

„Poslušaj, kaj pripoveduje Bej! Ali si že kaj slišal o . . . Kako si že dejal, Bej?“

„Kismet.“

„Da, o kismetu?“

„Seveda sem že slišal. Turki verujejo vanj. Pa ni nič res. Mohamedova zmota. Prepričan sem, da Mohamed vedno zardi, kadar se spomni, kako laž je natvezel svojim vernikom.“

„Gospod desetnik . . . pa je le kismet. Vsak človekov korak je že naprej zapisan in ne zgodi se nič, kar ni določeno v knjigi življenja.“

„No, Bej, mene ne prepričaj o tem. Zastonj govoriš.“

„Je pa vendar res. Tisoč in tisoč primerov bi vam lahko povedal.“

„Seveda, ne da se dokazovati, da ni kismet, kakor se ne da, da je. Človeku knjiga življenja ni odprta, človekova prihodnost je zavita v popolno temo. Le vaš Bog pozna vaš kismet, le on ve, kakšno bo vaše prihodnje življenje.“

„Gotovo. Samo on ve. Če je v kismetu zapisano, da se danes ne bom vrnil v vojašnico, se ne bom vrnil. Če je pa zapisano, da se bom vrnil, pa lahko cel polk name strelja in vendar bom zvečer v vojašnici.“

„Najbrže. Če ne drugače, pa mrtev. Na cesti te ne bodo pustili, če te vstrele,“ se je zasmel Krofta.

„Bej, glejte! Če bi bil vaš kismet resničen, ni treba nobenih streljenj, nobenega dela. Če bi jaz veroval v kismet, bi ostal tu ležati. V knjigi življenja je zapisano, da bom šel od vojakov, prišli bodo, mi prinesli civilno obleko in me poslali domov. Človeku bi potem ne bilo treba biti niti dober, niti slab. Hoče-li kismet, se bom zveličal in bom prišel v sedmo nebo, kjer mi bodo stregle huriske in mi blažile večno življenje, če je pa v kismetu zapisano drugače, bo pa drugače; bom pa mogoče prišel v kristijanski pekel, kjer me bo peklo sedem naših hudičev na raznju.“

„Jaz nisem fanatičen Mohamedanec. Skoro bi dejal, da le malo verjamem Mohamedu in njegovemu koranu. Verujem pa

v kismet. Če bi prišli vsi učenjati sveta in mi dejali, da ni kismeta, bi jim ne verjel.“

„Gotovo, v mladih letih so vam vcepili to neumnost v glavo. Pri nas so stare ženice, ki verujejo v spomin, v čarovnice in druge take stvari. Vera jih uči nasprotno, zanika vsak spomin, vse čarovnice, pa teh žensk le ne bodete nikdar prepričali o nesresničnosti vraž.“

„Da, vi mene tudi ne prepričate o lažnjivosti kismeta, jaz vam bom pa dokazal, da je.“

Bej je skočil pokonci in stekel k stojišču za tarče. Dvigalo tekoče slike (vorwärts laufende Figur) je bilo ravno doli; zgrabil je sliko, jo zagnal proč in se vam postavil na njeno mesto. Dvigalo je šlo kvišku. Odrevenel sem. Vedel sem, da dvigalo z Bejem ostane pet minut gori. Nobena sila ga ne spravi doli. Le Boga sem prosil, da bi bil kak slab strelec na vrsti. 600 korakov je precejšnja oddaljenost. Predpisano je bilo na figuro v petih minutah petkrat ustreliti. Štel sem strele. Prvi strel . . . Bej se smehlja, drugi strel, Bej se ne gane, tretji, četrti, peti . . . Dvigalo je šlo zopet doli. Globoko sem si oddahnil. Bej je vzel sliko in jo postavil na njeno prejšnje mesto, potem se je vlegel k nama v travo.

„Ali sta prepričana o kismetu?“

Nisem imel časa, da bi mu odgovoril. Telefonski zvonec je zapel. Poročnik me je klical k sebi na strelno stojišče.

„Desetnik, poglejte vaše tarče! Ne funkcijonirajo.“

„Gospod poročnik, so v redu.“

„Ne pripovedujte! Ravnokar sem streljal petkrat na tekočo sliko na 600 korakov. Slika je stala kot pribita. Ali ste že kdaj videli, da bi jaz ne zadel?“

Stresel sem se. Poročnik je bil najboljši strelec pri celem polku; na 600 korakov je prestrelil čepico, jaz sem jo tako daleč komaj videl. Poročnik je streljal, petkrat streljal, pa se ni Beju nič zgodilo. Če bi bil v onem trenutku prišel turški duhovnik, bi se bil brez premisleka pomohamedanil.

Vrnil sem se k Beju in Krofti ter jima povedal, kaj mi je dejal poročnik. Petkrat je streljal, pa se Beju niti las ni skrivil. Beju so zagorela lica, oči so zabliskale:

„Kismet!“

„Kaprale, bo pa menda le res ta kismet. Ne bil bi verjel, zdaj sem pa videl, pa verjamem.

* * *

Štirinajst dni pozneje se je Bej na vaji prehladil in tri tedne pozneje smo ga po turškem običaju položili v grob. Daleč od svojega ljubljenega hrvaškega naroda je našel večni mir.

„Kaprale, kismet! Huriske mu strežejo,“ mi je zašepetal Krofta. Poročnik je dvignil sabljo, salva je zagrmela in odmevala od bližnjega gozda.

BREZ NASLOVA.

Velik dan je bil že zunaj, ko sem se prebudil. Pomladni dan je sijal zunaj, tako prijazno zaupljivo so sevali solnčni žarki, vse je bilo mlado, prenovljeno, prebujeno.

Polastilo se me je neko čustvo, veselo, a mučno ob enem, sam nisem vedel, ali naj se zjočem veselja nad belim pomladnjim dnem, ali naj plakam nad svojo bolestjo in bedo. Živ kontrast sem se dozdeval samemu sebi, če sem pogledal ven, v prebujeno naravo. Svetel, solnčni dan zunaj, a v moji duši tema, brez vsakega solnca veselja.

Sam sem sedel sinoči v predmestni gostilni. Gosti tobakovi oblaki so se vili ob stropu in stenah ter silili na dan pri majhnih vratih in še pri manjših oknih. Pri drugi večji mizi je sedelo vse polno veselih ljudi, nekateri že precej omamljeni od alkohola, drugi še bolj trezni, a govorili in vpili so vsi vprek, da drug drugega skoro ni razumel. Jaz sem se le malo menil za to družbo, ker me niso zanimali njihovi vsakdanji pogovori. Zastopil sem se v svoje misli in sčasoma sem se tako zamislil, da nisem nič več slišal, kaj so oni pri dolgi mizi govorili. Nekaka lenoba, nekaka neobčutnost za vse se me je pollaščala, naslonil sem se v kot ter strmel v tobakov dim, ki se je v zavitih in gostih kolobarjih vil okoli komaj brleče svetilke ter zavijal vse v motno svetlobo.

Tako bi bil skoro zadremal v svojih sanjah, da me ni vzdramil nov prišlec, ki je prisedel k moji mizi. Že takoj pri vstopu sem opazil, da ni človek, ki bi živel brezskrbno, za nič se meneč, ampak, da ga nekaj teži in da ni tako veselo razpoložen, kakor moji sosedeje pri dolgi mizi.

Bil je že precej star, v precej ponošeni delavski obleki, obraza podolgovatega z redkimi lasmi, ki so postajali na nekaterih mestih že sivi. Obraz mu je bil posejan z globokovdrtimi gubami, ki so bile tu in tam zategnjene v bolestne poteze in črte. Sploh je bil cel njegov obraz tako izrazit, da bi natančen opazovalec že iz njega mogel razbrati vse skrbi in nadloge, ki ga tarejo.

Primaknil sem se bližje in ker me je začel zanimati, sem ga skušal ogovoriti. A on se ni dosti zmenil za moje besede, potisnil je svoj klobuk še globokeje na čelo, nekaj nerazločno zamrmral, globoko zakašljal in zopet je vladal molk med nama.

Ko sem videl, da s sosedom nikakor ni mogoče začeti pogovora, sem se zopet pomaknil bolj v kot in se znova vdal svojim mislim. Temne in meglene so vstajale pred mojimi očmi konture domačih pokrajin, na katere že dolgo, dolgo nisem mislil. Privadil sem se bil skoro temu življenju, ki sem ga živel sedaj, privadil temu večnemu potovanju iz enega v drug kraj, živel sem zapuščen, osamljen, kakor živi dandanes toliko ljudi. Pa tudi jaz se nisem brigal dosti za ostali svet, celo domači kraji, domači hribi in doline, da celo podoba moje matere je

nekako zatemnela v mojem srcu, in pretekla so tako že leta, ne da bi se kaj pobrigal zanjo. Sedaj pa se me je polastila neka čudna tesnoba in nehoti sem se po dolgem času domislil zopet matere in neizmerno hudo se mi je storilo, ko sem se zavedel, kako sem jo pozabil. „Vendar se je moram zopet enkrat spomniti, te moje dobre mamice,“ sem izpregovoril v svojih mislih nekoliko bolj naglas, tako, da je moral slišati tudi moj sosed. Kajti, kakor hitro so mi ušle te besede prek ustnic, se je z neko ne navadno kretnjo obrnil k meni, me tako nekako čudno presunljivo pogledal in še enkrat vprašal:

„Kako ste rekli? Svoji materi da pišete? Ha, ste pač srečen človek, ker celo v taki družbi mislite na svojo mater!“

„Le ne sodite prehitro,“ sem mu odgovoril, „moja mati, da dobra je, veliko je skrbela zame, a sedaj, sedaj, ne, tudi pri meni ni vse tako, kakor bi moralo biti.“

Več mu nisem hotel omeniti, ker se je tudi on vedel v začetku proti meni nekako nezaupljivo.

„In še enkrat vam pravim, da ste srečni, neizmerno srečni, če imate mater ter jo tudi ljubite, kajti ona vas gotovo ljubi. Tudi jaz nisem poznal drugega, kakor ljubezen do svoje matere in skrb za vsakdanji bori košček kruha.“

„A tako, imate še družino?“ sem vprašal kolikor mogoče radovedno, želeč zvedeti še kaj več.

„Da, tudi družino imam, pravzaprav sem jo imel, ker sedaj jo nimam več, ali če jo imam, ni več vredna tega imena. Glejte imam tudi sina. Močan je in krepak, prava moja podoba. Ko je bil še otrok, sem ga vedno najraje videl, nikdar nisem čutil utrujenosti, kadar sem prišel od dela domov, ves izmučen in izmozgan, in mi je on priskakljal nasproti in objemal moja kolena. A kje so že tisti časi, saj skoro ne smem več misliti nanje. Dasiravno je postalo tu notri“ — in pri tem je pokazal na prsi — „trdo in skoro neobčutljivo za take mehke stvari, mi sili vendar solza na dan, kadar se spomnim tistih dni. A pozneje, saj veste, je zašel med tisto tovarišijo, med tisto proklemo tovarišijo, ki ne pozna drugega, kakor kozarec vina pred seboj in ta mu je zamorila in iztrgala njegovo dušo in obenem tudi pokorščino in spoštovanje do starišev. Pozno zjutraj je začel hoditi domov iz gostiln, kjer je skoro sleherni dan popival s svojimi pajdaši. Svaril sem ga nekaj časa po očetovsko, a ko sem videl, da prijazna očetovska beseda nič ne izda, je zakipelo tudi v meni, zarohnel sem tudi jaz in takrat bi se bil skoro izpozabil nad njim.“

Od tistih časov nisva izpregovorila nič več besedice. Nekaj dni je hodil bolj redno domu, a čez teden dni je izginil.“

Razgrel se je pri pripovedovanju čez dalje bolj in pil je v dolgih, željnih požirkih.

„Pred par dnevi pa sem zvedel, da je pobegnil s svojimi pajdaši, a v neki krčmi so se nekaj sporekli in tekla je kri. Sedaj pa sedi v kaznilnici in ko sem prišel zadnjič k njemu, je zarohnel nad mano, me divje pogledal ter se obrnil v stran, ka-

kor bi hotel reči: Vi ste vsega tega krivi. — Takrat nisem mogel izpregovoriti nobene besede in ko sem prestopil prag ječe, mi je po dolgih letih kanila solza na mrzli tlak.

To je življenje, vidite, ki reže človeku gube in črte v obraz, kakor plug brazde v njivo. Upognilo me je skoro od tistega časa in postaral sem se za nekaj let. In moj sin mi naredi kaj takega, pomislite, moj sin, za katerega bi vedno prisegel, da ga ni boljšega, za katerega bi vedno dal zadnji novčič svojega bornega zaslužka. Težko me je obremenil na stara leta Bog, a vendar strlo me tudi to ne bo, nosil in trpel bom sam, čeprav poka bolečine in sramu moje očetovsko srce.“

Nižje je sklonil glavo, bolestneje so se zategnile črte in poteze na njegovem obrazu.

Skušal sem ga na različne načine nekoliko potolažiti, a opazil sem, da niti sam prav ne verjamem svojim besedam. Tudi mene je streslo nekaj v notranjščini, hitreje so se valili oblaki tobaka pred menoj, nataknil sem klobuk in brez pozdrava odšel.

Vrelo je potem tisto noč v moji notranjščini in zjutraj sem se zbudil bolj truden, kakor sem legel zvečer.

Danes pa je lep pomladni dan, vse živi novo življenje, vse vriska, drhti in cvete, samo meni noče tema iz duše, tudi jaz si moram nehotе priznati:

Ah, moja mati, ko bi ti vedela, kje je sedaj tvoj sin, kaj je v njegovem srcu, upognilo bi tudi tebe in tudi tebi bi težka skrb za sina zarezala še marsiktero gubo v tvoje uvelo obličje ...

Milijonar.

Diletantje.

Milijonar (k svojemu sinu): „Nič nimam zoper to, da kovaš pesmi, toda jaz ti iz pisarne pošljem vsaj pisarja, ki bo lahko tvoje pesmotvore pisal na stroju.“

„Kdo pa sta ona dva slikarja?“
„Eh, to sta diletanta-začetnika, toda pijančevati znata že kot prava mojstra.“

IZGUBLJENI RAJ.

Kakor težke megle izza mokrih gora so se počasi plazili iz malih, zaduhlih hiš; boječi in negotovi so bili njihovi koraki, plašni in nezaupljivi obrazi, sovražni in obenem hlapčevsko ponižni pogledi, močna in mišičasta njihova telesa, a upognjena prezgodaj in izmučena. Vse je govorilo in pričalo o zamorjenem in strtem življenju, ki je nekoč mogočno plalo v teh izžitih telesih, a so ga morali v sili predati, žrtvovati ga za — skorjo kruha.

Isti cilj so imeli koraki vseh, mehanično in nezavedno so vsi hodili isto pot — nekateri že desetletja — vsaki dan in noga se je že navadila, da je sama od sebe hitela po nji, proti brezdnemu hitela, ki je nenasitno sprejemalo vase črno množico, jo opoludne in zvečer zopet bruhalo iz sebe, še bolj utrujeno in izmučeno, ko je zopet izsesalo nove krvi iz vsakega telesa, znova zopet ugasnilo na vsakem obrazu in v vsakem očesu mali, slabotni plamenček življenja, ki je vzplapolal morebiti čez noč.

Zunaj tega je zijalo ogromno brezdno; temne, zakajene so bile njegove stene in črno-rujav dim se je valil iz njega; človeškega glasu ni bilo slišati tam notri; ne vesele pesmi, ne prešernega smeha, le tu in tam morebiti strogo, surovo povelje in včasih pritajen vzdih, ki se je nasilno vtrgal v izmučenih prsih.

Govorili, peli so pa stroji in grozna je bila njihova pesem, brez melodije in vedno enaka; nič veselega, mehkega, nežnega, prosečega, nič ljubezni in hrepenenja ni bilo v nji; kakor zlobno roganje in posmehovanje slabotnemu in izmučenemu delavcu ob stroju je zvenelo iz nje.

Delavci so prihajali posamezno ali v malih gručah, postajali za hip pred pragom, kakor bi jih bilo strah vstopiti, kakor bi se težko ločili od svetlega dneva, od rosnega jutra, od solnca, ki je vzhajalo za gorami. Kako so govorili na poti, ker le delati so bili vajeni in med delom so jim stopale misli, zamrle besede na jeziku. A kar so govorili je bilo mračno in nejasno, ker le ustnice so govorile in niso gledali na pomen; le včasih je še tuintam srce hrepeneče zaklicalo po življenju, a boječ je bil glas in negotov, ker srce ni zaupalo samemu sebi.

Trije so prihajali, ko so drugi že izginili v sivem zidovju; večkrat so prihajali skupaj in bolj svoboden je bil njihov korak, glava še ni klonila na prsa, glasna in navdušena je bila njihova beseda, na licih in v očeh je še gorelo življenje, skoro še neskaljeno, nedotaknjeno.

„Mislita si: svoj dom, svojo zemljo! Majhna je hišica, na rami bi jo skoro nesel, a moja je; malo je zemlje okoli nje, preskočil bi jo skoro, a moja je; le eno drevo raste pred hišo, a moje je; majhna je njegova senca, a se vendar lahko mirno in brezskrbno vležem vanjo na travnik...“

Srednji je govoril in lica so mu plamtela vedno bolj. Odgovoril je tovariš, ki je bil videti najstarejši, kajti največ brazd je bilo na njegovem obrazu in najbolj globoko so bile zarežane.

„Srečen si, a drugi niso tako. Pogled jih, ki so osiveli pri delu, a nimajo svoje hiše; življenje so pri delu izrabili, a na starost nimajo kje živeti.“

„Srečen? Ha! Pogled roke, kje ne vidiš žulja, kje ne sili kri na dan? Pogled mišice na telesu! A vendar so se tresle in so trepetale utrujenosti, ko sem se vračal zvečer od dela; podaljšal sem si ga prostovoljno, ko ste drugi izmučeni odhajali, trpel sem še na smrt, ko ste drugi že počivali.“

„Res, trpel si, a dobro si si poplačal svoj trud, z veseljem se ga boš vedno spominjal in ne bo ti ga žal.“

„Ne bo ga mi in tudi naj si bil dvakrat, trikrat tolik, neizmeren; kajti tudi sreča je neizmerna, ki je vsklila iz njega. Vidva je ne pojmita, je ne moreta pojmiti, ker je še nista okusila. Če se le enkrat napiš pod svojo lastno streho, na lastni postelji, žena in otroci s teboj, pozabiš takoj vsega trpljenja, nove moči in svežega življenja se napiješ; prestani trud se ti zazdi igrača in malenkostno, kar te še čaka. Res, pravi raj je dom, lasten dom in umel bi žalost in bridkost prvih starišev za izgubljenim rajem, če bi ga moral kedaj zapustiti . . .“

Obraz mu je žarel, ljubezen in ponos so razodevale besede, pogum in neustrašenost mu je sijala iz oči. Še tovarišema je odsevala na obrazih njegova sreča, sicer le kot medel odsev, ker njuni srci nista čutili, kar je njegovo.

Toda temna megla je legla vsem na obraz, ko so zagledali pred seboj rujavo pobeljeno in od dima okajeno poslopje. V zlatih črkah se je blestel nad vrati napis, razdejan in okrušen že nekoliko tuintam:

„David Goldenberg.“

Zaščemela jih je zlata barva v očeh, ker solnce je ravno posijalo na napis in ga pozlatilo znova. Zdelo se jim je, da se rogajo velike pozlačene črke in se norčujejo iz tistih, ki hite pod njimi v trpljenje in si komaj upajo sanjati o zlatu.

Spregovoril je zopet tovariš na desni, ki je govoril že preje, kateremu je življenje že globoko zarežalo neizbrisne sledove.

„Glejta, zlati napis na zakajenem zidovju. Črnega naj bi napisali, da bi govoril o našem trpljenju, ali rudečega, da bi klical o naših krvavih žuljih, govoril o naši krvi, kajti le iz naše krvi se je dvignilo mogočno poslopje, naše roke so ga sezidale, naš je denar, ki leži v njem, ker smo ga zaslužili, krvavo zaslužili, a ga nikdar nismo in ne bomo prejeli! Glejta, stari oče tovarnarjev je s krošnjo na rami prišel v vas, od hiše do hiše je hodil, čez prag so ga suvali naši stari očetje, a njegovemu očetu so naši očetje že zgradili to poslopje, da v njem krošnjarjevemu vnuku udano in pokorno hlapčujemo, kot milost sprejemamo od njega le slabe obresti tega, do česar imamo pravico, kar smo si prislužili, kar je vzrastlo iz naše krvi . . .“

Lica so se vsem razvnela, ustnice stisnile, pesti nehote zažugale.

Tik pred njimi je stalo temno zidovje, zlati napis pa se jim je rogal na njem!

Sirena je zapela odurno pesem, znamenje, naj se delo začne.

Odrplo se je okno ravno nad srednjo zlato črko in tolst obraz, ki je bil že dolgo skrit za steklom, se je sklonil vun; v očeh se je iskrila jeza in nevoščljivost, ko je videl ogenj na licih, pogum v očeh in moč v pesteh; večkrat je že opazil to in zbal se je ves mogočen — neznatnih, zbal se gospodar — suznjev, sila in moč se je zbala — duha.

„Prokleta klika! Nevarna je in zavarovati se bo treba.“

Misel se je hipoma porodila, bila je že gotovost in sklep je bil že porojen iz nje.

„Stojte!“

Obstali so pod oknom; z obraza so mu brali misli in skoro so jih bili veseli, vsaj ponosni nanje.

„Ha, zdaj se prihaja? Ali niste slišali znamenja? Pri delu bi že morali biti! Ha, ali se tako težko ločite od svojih — — ha, ha!“

Demonsko se je režal njegov tolsti obraz, zabuhel in zalit od krvi, ko je govoril zadnje besede; s slastjo in strastjo jih je govoril in še v glas je hotel položiti vso zlobo, ki je bila v besedah.

Samo srednji delavec, ki je raj imel doma, samo on je bil oženjen, je imel ženo in otroke; zato je vsa grozna teža zlobnih besed padla na njegovo srce, le on jih je prav občutil, če prav so bile pomotoma namenjene vsem trem.

„Prokleti jud! Pijavka nesramna . . .“

Samo misliti je hotel te besede, a misli so se nasilno postalile besed, siknile so izza stisnjenih zob, čul in razumel jih je — tovarnar.

Veselje je zažarelo na njegovem obrazu; radoval se je svojega uspeha, vesel je bil, da je dosegel svoj namen. Delavci so zapazili to in nič dobrega niso zaslutili.

„Že dobro! Ha, no le idite, ha, ha!“

Okno se je zaprlo z ropotom, a vendar so še vedno slišali njegov smeh.

Rekel je zopet tisti, ki je zabavljajl čez zlati napis nad vrati:

„Glejta, boji se nas in noče, da bi se družili. Toda oni, že vsak sam zase mogočen, se smejo družiti, da nas laže zatirajo in izkoriščajo. A mi se ne bi smeli družiti, da dajemo drug drugemu poguma in si vlivamo medsebojno tolažbo v srce? Vidim, nevarno je to. Treba bo ukloniti tilnik, stopiti z negotovim korakom, pobesiti glavo in na polu zapreti oči, da ne bodo zapazili ognja v njih, ki se ga boje mogočni in ga ne marajo videti . . .“

Pesem strojev je zatopila njegove besede, govornjene z navdušenim, a s pritajenim glasom.

Proti večeru tistega dne je bilo.

Tovarnar je prišel v delavnico; le malokrat je prihajal, ker ni bilo prijetno tukaj; brisal si je neprenehoma pot s čela, ker je bilo soparno v teh prostorih. Njegove male oči so krožile po polutemi in vsakdo je vedel iz skušnje, da iščejo nesrečne žrtve, vsak se je bal, da ne iščejo — njega samega.

Tam v kotu so zapazili njegovi pogledi svoj cilj; poleg velikega mrtvega stavja je stal majhen, neznatn živ stroj; težko in naporno je bilo njegovo delo, toda kadar so zavalovile mišice na krepkih rokah, ni bilo videti utrujenosti in napora v njih.

Tovarnar ga je opazoval z nasmehom; škoda se mu je zazdelo njegovega krepkega telesa, ker veliko sile je bilo v njem še neizrabljene; a vendar, saj lahko dobi dva, tri, deset mesto njega.

Čakal je znamenja, da se konča delo in ni hotel motiti, da ne bi delo zastalo.

Na znamenje so se ustavili stroji, roke so omahnile ob telesu, vsa utrujenost se je še le sedaj pokazala na udih in obrazu.

Tovarnar se je bližal počasi.

„Ha, kaj ste govorili zjutraj pred vrati, kaj ste siknili med zobmi? Kaj?“

„Slišali ste.“

„Da, da, slišal sem in ne maram več slišati od svojih delavcev, ki žive od moje milosti, ne maram več slišati. Zato vas odpuščam iz službe; morebiti bo drugje bolje; ne bojte se, bom že poskrbel, da boste lahko dobili delo, v bližini kje ga dobili . . . Boste videli, do vrat vam bodo prišli nasproti, kjer vas bodo videli prihajati . . . ha, ha!“

Oči njegove so se hotele pasti na svoji žrtvi, hotele so videti obup in strah, zato je tovarnar prišel sam, osebno. Delavec pa je ostal hladen, na zunaj je ostal miren, ponosno je stopil mimo njega s stisnjenimi pestmi in neupognjenim tilnikom. Ni se ozrl nanj in na obraz je prisilil kjubovalen nasmeh.

Ko pa je prestopil prag in mu je večerni veter dahnil v obraz, je izbruhnilo iz srca obup, jeza, sovrašstvo in ljubezen, vse je bilo združeno v onem vzdihu.

Solze so se pomešale s prahom in potom na obrazu.

Pred oči mu je stopila novokupljena hiša zunaj trga, vrtič okolo nje, drevo pred njo, žena v veži, otroci na pragu, ki ga pričakujejo z željnimi očmi, da mu pohite naproti.

Slika, ki mu je sicer vlivala v srce pogum, mu je sedaj vlila obup.

„Kaj dom, če dela ni; kaj otroci, če kruha ni, kaj pomaga raj tistim, ki so izgnani iz njega!“

Ni mogel gledati slike, ni je hotel videti vresničene pred seboj, zato je bežal proč od doma, bežal brez cilja v noč z obupom v srcu — izgnanec iz raja . . .

KSAVER MEŠKO:

PREPOZNO!

Je res, je res že minilo poletje,
je res, je res odcvetelo že cvetje?
A meni cvetke cvetele niso,
a meni radósti dehtele niso!

Ni cvetje, ni radost le naše življenje,
le delo je resno in vedno borenje!
A ti si čakal le same radósti
in v zmoti tej si dospel do starósti.

Zdaj ležeš v grob, a kje je tvoj sad?
Zdaj bi popravil življenje rad?
A glej, zdaj jesen je, večer zdaj leden je,
in ves tvoj delavnik — zamujen, izgubljen je...

RADOLNIČ:

IZ DNEVNIKA.

Toda pazi vendar! Kaj ti je danes?“
Zastonj sem opominjal tisto dopoludne svojo učenko Anico. Poslušala je, sklonila glavo čisto pred me, da so me božali njeni svetli lasje; oči so širokoodprte strmele vame. Celó usta je nalahno odprla, da se je pokazala ozka vrsta njenih belih zob med rdečimi ustnicami.

„Saj bom pridna.“

Prav po otročje se je nasmejala, mi naslonila glavo na ramo in zaprla oči. Lice je bilo še vse blede od prestane bolezni, le nalahno je rdelo, morda ožarjeno od jutranjega solnca, ki je zlatilo okno in predmete po sobi.

Bil je lep ta obrazek. Zagledal sem se vanj, začudil.

Saj to ni več otrok! Čez noč se je razvila in jaz sem jo imel še vedno za otroka. A ona je slutila življenje v sebi in vabilo jo je ono zunaj nje.

„Saj niste hudi?“ se je predramila. „Kaj ne, da niste? Nasmehnite se! Saj niste? Ne morem, danes ne morem. Sem tako bolna...“

Zopet je zaprla oči in prsi so ji vztrepetale. Vsedla se je čisto zraven mene, glavo je skrila na moje prsi.

„Anica! Kaj bi mama rekla?“

„Ah kaj! Mama je...“

Ni dokončala — planila je kvišku in me poljubila — enkrat, dvakrat — kar obsula me je s poljubi.

„Saj ne boste povedali? Ne smete! Prosim vas, ne povejte! Pa vas bom tako rada imela!“

Zopet se je sklonila in ponovilo se je isto —

Vstal sem —

„Anica! Kaj ti je danes? Povem mami. Gotovo! — Sedi! Nadaljujva!“

Ona pa je zajokala. Lasje so se ji razpletli in se usuli čez obraz; solze so tekle po njem in ona je poluglasno jokala.

„Vi, vi! — Tudi vi me nimate radi. Ravno taki ste. Nihče me ne mara . . .“

Takrat je zajokala naglas in resnična žalost je bila v njenem joku.

„Anica, povej, kaj ti je?“

Prijel sem jo za bradico in privzdignil glavo. Z roko si je popravila lase, ki so se ji vsipali čez obraz; na licih so blestele solze, oči so bile kakor globoko jezero.

„Ni-ste hu-di . . .?“ je lovila sapo.

„Ne! . . . Povej . . .“

Prijel sem jo za roko.

Posegla je v žep pri predpasniku, se obrnila proč. Nato se je hipoma zopet okrenila in mi desno roko pritisnila na usta.

„Ne smete povedati!“

Velika prošnja je bila v njenem glasu, a je nisem razumel.

„Glejte!“

Stegnila je roko; na njej je zablestel prstan. Ponosno je zrla vame. V tem pogledu je bilo očitanje: Nisem več otrok. A vi me imate za otroka.

„Kje si dobila?“

Nasmejala se je navihano.

„Saj ne boste povedali?“

A ni pričakovala odgovora. Vzela je prstan in ga poljubila.

„Ferdo . . . Čamernikov . . .“ je dahnila.

Kakor bi treščilo vame. Ferdo? Osemnajstletni komi v sosednji prodajalni? In kaj hoče temu otroku?

„Kdaj ti ga je dal?“

Zopet isto vprašanje, ista prošnja. Potem pa je pripovedovala. Hodila je tja vsak dan kupovat čokolado. Ferdo ji je vedno več dal kakor drugim. In tako prijazen je bil, če sta bila sama. Poljubil jo je, jo pestoval, čeprav je bila ona skoro tako velika kakor on. Pa ji je dal prstan. Vzel jo bo, ko bo imel svojo prodajalno.

Vse to mi je pripovedovala resno; v očeh je žarela sreča, trepetala je na ustnicah.

„Kaj ne, da ne poveste mami? Veste — mama me nima rada . . .“

„Anica! Kaj govoriš!“

Naslonila se je na mizo, nagnila glavo in mi pogledala naravnost v oči. Tako navihano se mi je smehljala.

„Hihi! Kaj mi boste pridigovali! Da bi ne smela imeti fanta? Vsaka ga ima! V šoli ima vsaka prstan. Saj nisem otrok!“

Zopet se je zresnil obraz. Odločen protest je govoril iz njega.

„Toda Ferdo ne misli resno.“

„O,“ je vzkliknila. „Resno! Saj mi je obljubil. Jaz mu verjamem.“

Potrkalo je.

Bila je gospa.

Anica je pogledala zmešana. Bledo lice ji je zalila kri.

„Kako gre? Je Anica pridna?“

Pristopila je, jo pogladila po laseh, a obraz je ostal mrzel, kamenit.

Pohvalil sem jo.

„Pa končajta za danes!“

Vstal sem, se poslovil.

„Čakajte, prosim!“

Gospa je stopila za menoj v predsobo.

„Kaj pa je danes Anici? Tako se mi zdi čudna.“

Pomislil sem, pogledal v kameniti obraz in beseda mi je obtičala v grlu.

„Ali sta se sprla? Ni ubogala?“

Vedno bolj trd je bil njen glas, vedno mrzlejši obraz.

Videl sem to. Pred očmi se mi je nasmejal tisti zlobni komi. Za hip je še zaprosila Anica, a Ferdovi pogledi se bili vedno bolj umazani.

Povedal sem. — Mramornati obraz je postal še hladnejši; celo ustnice so obledele.

„Tako? Tak otrok — je vzkliknila. „Hvala! — Zbogom!“

Krilo je zašumelo, po mehki preprogi so oddrseli urni koraki.

Postal sem.

Trd glas, da je udarilo kakor težak udarec.

„Mama!“

Planil sem na hodnik, kajti krik, ki je zavriskal v sobi, me je pretresel v dno duše.

Krik srca, ki je prvič zahrepenelo po ljubezni.

TONEJ SELJAN:

NA DRŽAVNIH MEJAH.

Leta 1859 na jesen, ko je minula vojska v Lombardiji, sem bil prideljen oddelku finančne straže na tirolskolombardski meji na obrežju gardskega jezera. Nova laško-avstrijska meja je presekala jezero med dve državi, straže so si stopile nasproti, postavili so se mejniki, nastavili so mitničarji; prejšnji sosedje so nenadoma razpadli med dve državi; v prej mirnem kraju so začeli zidati vojašnice, mitnice, stražnice. Veliko se je govorilo o zvestobi in zanesljivosti, o zvijačah in prevarah, primerjali sta se dve vladi in uredbe v dveh državah in davki in davščine, vse od najmanjšega do največjega.

Vse življenje se je nekako spremenilo, vse se je vrtelo kot v novih tečajih, le zemlja je ostala ista in pa — prehod po ozkem jezeru je ostal — vabljev, zapeljiv, nudeč zaslužka drznemu kontrebantarju-tihotapcu. Dolina, v kateri leži jezero, veže Tirolsko in Italijo. Sredi Lombardije se pričinja in vede globoko notri

med tirolske gore. Glavna cesta je bila in ostala tod čez jezero, po vodi se je dalo z lahkoto prevažati različno blago iz Lombardije v Tirolsko in obratno. Italija je še vedno pošiljala v hribe južne pridelke in izdelke, a Tirolska ji je vračala pridelke planin.

A na meji so stali mitničarji zahtevajoč odškodnino, davek, kateri je bil — zlasti od nekterih predmetov — precej občuten. Tobak, sladkor, južno sadje, vino, svila in podobno, vse to je dobilo s prestopom čez mejo večjo, včasih dvojno ali trojno vrednost. Zlasti tobak, ktereга si je monopolizirala avstrijska. Ta interval v ceni, ta zaslužek je vabil, motil hribovce, drzne že samoposebi, prezirajoče nevarnosti in težave. Zname so jim bile vse steze in prelazi v hribih, dostopni vsi prehodi, a domačini posestniki so jih podpirali, jim v vsem šli na roko.

Bila je jasna noč sredi septembra. Lune ni bilo na nebu, zato je bilo precej temno. Za večera smo odšli iz svojega stajališča ob jezeru na patrolje v hribe.

Iz doline, skoro tik od jezerskega brega se dvigajo strmine in to skoro okrog in okrog jezera. Jezero, kakor vsa dolina, je globoko vgreznjeno v gorski teren.

Hodili smo štiri ure predno smo prišli pod vrh strmine, na gorsko ravan, ktero je jedva petdeset korakov pred nami zapirala skalnata soteska, vodeča dalje med tirolske gore.

Obstali smo in se ozirali navzdol v kotlino.

„Na mestu smo,“ je spregovoril vodja. „Tu se utaborimo. Odložimo prtljago in čakajmo.“

Ura je bila okrog desetih zvečer, ko smo začuli, da nekdo prihaja. Hitro smo se skrili za skale in pričakovali. Bližala sta se nam dva moža s težkimi tovari na plečih. Stopala sta trdo, a vendar previdno, zadržujoč hrup.

„Ta dva pustimo naprej. Gotovo nimata nič posebnega,“ je velel naš vodja.

Šla sta tik mimo nas, tako da smo čuli njuno težko sojenje in — kmalu sta izginila v temi.

Komaj so utihnile stopinje teh dveh, že so se oglasile znova in že tisti trip skoro, sta prišla mimo nas druga dva istotako obložena. Zadaj še pa se je čula brezskrbnejša hoja večje množine.

„Stoj!“

Vsi zaeno smo planili izza skal na stezo.

„No, onadva sta bila pripravljena na to. Hipoma so jima padli tovari z ram, a sama sta izginila kot kafre. Ne vem, ali naprej ali nazaj, kar bilo jih ni. In stopinje onih zadaj so mahoma utihnile. Nobene žive duše več ni bilo čuti.

„Glej jih vragov.“

„Menda smo gotovi za nocoj.“

„Le še počakajmo!“

Stali smo kake pol ure tam.

Noč je bila topla, skoro soparna, na globokem nebu je migotalo nebroj zvezd, čez grebene sem je poveval lahen vetrič, enakomerno, neprestano. Vrhovi gora in brd so nerazločno prehajali v temo azura, pretkani z zvezdami. Spodaj, v dolini, na jezerskem obrežju so tupatam gorele svetiljke, odražajoče svoj razsuti blesk v vodni globini nalik repatici; tudi na vodi so se videle nekatere luči, bile so luči parnikov in čolnov, ki so trepetajoč, nalik kresnicam plavale semtertje. No vse je bilo tako daleč, tako neskončno daleč in globoko, globoko pod nami.

„Ali vidite doli na jezeru rdečo luč, zdi se mi, da daje neka znamenja,“ je zašepetal stražnik.

„Kje?“ sem vprašal.

„Tu-le spodaj, kjer se vidi šest rmenih luči v vrsti, med drugo in tretjo, samo nekoliko višje.“

„Aha!“

Precej močna luč je zdajpazdaj zažarela jasno, zdaj spet izginila.

Gledali smo v dolino in skoro nismo opazili, da se nam nekdo bliža.

Hipoma je stal pred nami mlad gospod, fino oblečen in je naenkrat doslej skrito luč obrnil proti nam.

„Bona sera, signori!“ je voščil.

„Bona sera!“

„Gospodje, ali ste tako prijazni, da se odstranite odtod? Dam vam zato dobro plačilo.“

„Ne smemo,“ odgovoril je naš vodja.

„Dam vam petdeset goldinarjev, če zapustite ta prehod do jutra.“

„Ne smemo.“

„Dam vam sto goldinarjev.“

„Ne.“

„Stopetdeset.“

„Kaj ne razumete, kaj je to: ne? Ne in ne! Ne trudite se. Je vse zastoj. Mi ne smemo in ne bomo.“

„Premislete si, gospodje. Mi smo zanesljivi ljudje.“

„Nehajte!“ je velel vodja odločno. „Sicer vas vzamemo s seboj.“

„Obžalujem.“

Počasi je odšel od nas na kraj pečine in zamahnil s svetiljko. Rdeča luč na jezeru je zažarela krepkeje in se umirila. Gospod na vrhu pečine pa je zamahnil s svojo trikrat v krogu in potem naglo odšel v stran odkoder je prišel.

Mi pa smo polegli po trati, natlačili si pipe in smo počivali do jutra. Zjutraj smo naložili zaplenjene tovore in smo odšli v dolino, proti stražnicam na jezerskem obrežju.

V zavojih je bila kava in dišave, fina roba visoke vrednosti in stražniki so dobili lepe nagrade, zakaj desetina je padla njim. No, jaz sem bil le vojak in nisem dobil nič.

Grahova moka.

Dosedanji recepti na pripravo grahove moke so se nanašali na sledeče jedi:

domača grahova juha,	grahov zavitek s povejenim mesom,
grahova kaša,	grahov nakip,
grahove karbanatke,	grahovi knedelci ali cmoki za juho in meso,
grahovi lijanci,	grahova sekljana pečenka.
grahov jajčnjak v juho,	
grahove omelete,	

Danes objavljamo recepte ali navodila, katera je nam uljudno poslal gospod Emanuel Toman:

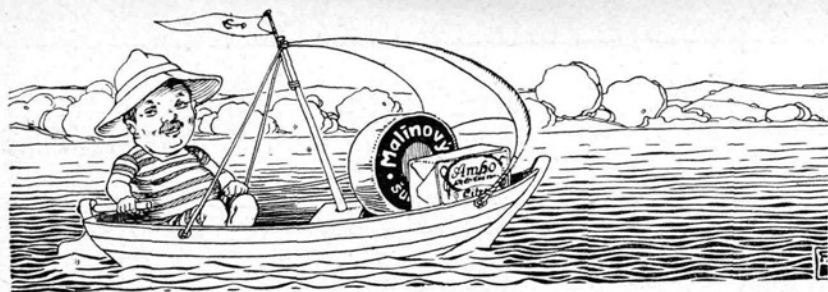
Grahova torta I.: razmešaj pošteno 5 dkg. močnega sladkorja s 4 rumenjaki, prideni nekaj citronove skorje in sneg od 4 beljakov. V beljake, predno iz njih napraviš sneg, natrosi 2 dkg. močnega sladkorja, ki vsebuje lastnost, da ž njim sneg ne postane kašnat. Ko si tako napravila jajčni sneg, primešaj 7 dkg. grahove moke, testo izlij v kalup za torte in speči. Ko je torta pečena, prereži jo, napolni z marmelado, povleči z belim jajčnim snegom, ali jo potrosi samo s sladkorjem in prinesi na mizo.

II. Po tem navodilu lahko napraviš tudi popolnoma topli močnik v obliki omelete. Ravnaj ravno tako kakor pri torti, samo kadar je testo že razmešano (pečna cev mora biti tako zakurjena kakor za pečenko), z razgretim maslom omaži ponvo, potrosi z moko in nalij na njo testa, katero potem hitro speči, namaži z marmelado, na okrožniku potrosi s sladkorjem in ponudi gostom.

Bolj fina vrsta grahove torte III.: isto navodilo, samo da razpustiš 7 dkg. čajnega masla in ko je razmešana grahova moka, pazljivo jo zalij z raztopljenim maslom. Dalje se napravi kakor pri torti št. I.

Čokoladna ali tako imenovana redilna torta: Napravi vse tako kakor pri številki III., samo kadar zmešaš rumenjake s sladkorjem, prideni vmes 2—3 dkg. kakao prašku, razmešaj in naprej ravnaj zopet kakor pri št. III.

Zavoj $1\frac{1}{4}$ grahove moke stane K 1.— (pri naročilu z drugimi izdelki v znesku K 6.— poštno izplačano) 5 kg. po pošti v platneni vrečici K 4.—.

Šumeči bonboni.

Za poletno dobo naročite si naše priljubljene limonadne bonbone. Njih osvežujočo vrednost spoznate posebno v vročinskem času.

Jamstvo: Naši šumeči bonboni ne vsebujejo škodljivih kemičnih nesag (svinec, žvepl. kislina), ker so napravljeni s prímesjo vinske kisline najboljše kakovosti.

Sestavine šumečih bonbonov so preizkušene pred izdelovanjem v lastnem kemičnem laboratoriju.

„Ambo“ priljubljena vrsta, v papirnem zavoju. Škatlja 40 komadov po K 2—.

„Sidrom“, trdi bonbon v stanijolu, 50 kom. po K 2—.

„Bene“ s sadnim okusom malo šumeči 25 kom. za K 1—.

Sledeči p. n. gg. odjemalci so nam poslali odobrilo:

Horák Liza, Ouuvaly: Po izkušnji smo se prepričali, da so Vaši bonboni izvrstni zoper žejo.

Klika Gustav, strok. učitelj, pis. v Rožmítalu: Nisem abstinént, vendar pa sem iskal brezalkoholne pijače. Razni sadni izvlečki niso me zadovoljili, ker so mlačni in brez pikantnosti. Vaše sadno vino „Bene“ s šumečim „Ambo“ vmes pa mi nudijo okusno, prijetno in slastno pijačo. Zagotavljam, da jej ostanem zvest ter jo še tudi znanecm priporočim.

Palovský Leonhard, Svinov v Šleziji: Blagovolite mi zopet postreči, vročina pritiska, Vaše šumljenke pa so izvrstne in me krepčajo pri delu.

Polesný Vaclav, zidar, Vel. Osek: Pošljíte mi 8 škatlic bonbonov „Bene“, imamo hudo žejo, bonboni pa nam izvrstno ugajajo.

Podivín Ivan, c. kr. okr. gozdar, Kistanje, Dalmacija: Čeravno nisem pil veliko vina, vendar sem opazil, da se ga ne morem privaditi, zraven pa je škodovalo mojemu zdravju. Zato sem si naročil Vaše sadne bonbone „Bene“, ki so izvrstne in so me napravile abstinenta. Pošljíte mi jih poštno obratno 6 škatlic.

Tetour Henrik, miz. delovodja, Dunaj IX., Eichsteichstrasse: Naznanjam Vam, da sem z Vašimi bonboni popolnoma zadovoljen, tudi z Vašimi Destinkami in toplo jih vsakemu priporočam. Ne pozabim naročiti znovič.

Vrabc Jaroslav, kmet, Pelšt, p. Miletin: Blagovolite nam poslati 1 škatljo bonbonov Ambo, ki so osvežujoča in izvrstna pijača.

Wansen Vaclav, žel. uslužbenec, Ražice: Ker je pivo bolj drago, naročujem si 1 škatljo Vaših bonbonov Ambo, 1 škatljo s „sidrom“ in 2 Bene.

Haló!

Ali nam dozdaš še ni zmanjkalo „Vydrovke“?

Poglejte le brž in takoj si jo naročite!

Prilagodna steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v do-glednem času sploh ne izdiši. Gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ce-no: **2 K 20 v**, zabojček 65 v, poštnino pa plačamo tukaj in si jo zaračunamo. Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

Konzerve za juho.

Obrtnija, posebno užitninska, hoče imeti dobiček zlasti od ene človeške lastnosti. Iz udobnosti, katero nudi njen izdelek in ki je obenem tudi napredek. Ali udobnost ni vendar edini namen, podjetje se mora potruditi, da nudi res dobro in okusno blago, zraven pa tudi porabno.

Prevdarite z nami nekoliko vzroke, zavoljo katerih smo vpeljali konzerve za juho in prevdarite, ali smo ravnali prav ali ne.

Ali je gobova juha nekaj novega? Seveda ne, ta jed je tako stara, kakor so gobe znane. Lahko pa še rečemo, da ta jed še ni dosegla vrhunca svoje popolnosti, ker znanstvo pozna sicer na stotine raznih gob, pozna njih imena, pozna, katere so zdrave ali škodljive, a znanstvo še ni poučilo ljudi, da gobe tudi razločujejo. Veliko je gob, ki so prav porabne in za jed, ljudstvo pa jim vendarle ne veruje ter se jih izogiblje in tako se v nemar pusti veliko redilnega blaga, ki bi se lahko uporabilo ali spravilo v denar.

Mi v naši tovarni gob sami ne pobiramo, temveč jih kupujemo na semnju, vendar pa vas lahko zagotovimo, da kupujemo samo najboljšo in zanesljivo vrsto gob, ki so povsod, celo otrokom že znane zavoljo svojega okusa in prijetnega duha. Ta vrsta gob pa je tudi najbolj draga. Že naše stare matere so pripravljale in kuhale gobovo juho. V obliki konzerv, iz katerih se juha lahko napravi v najkrajšem času, pa so začeli gobe uporabljati šele sedanji užitninski tovarnarji, ki so ž njimi jako postregli našim gospodinjam in kuharicam ter za to zaslužijo pohvalo.

Govorimo tu o zaslugah teh užitninskih tovarnarjev, čeravno za nje še ni bila določena zaslužna kolajna, katera bi se jim bolj spodobila kakor tistim izdelovateljem živil in hranil, ki

svoje izdelke napravljajo in prodajajo samo zavoljo dobička, katere v lepo opremljenih škatljicah hvalijo s publicami ali frazami, čeravno je v teh lepih škatljicah pogosto slabo in nič-vredno blago.

Pri nas pa velja načelo: Naš prvi, poglavitni in edini smoter je, da zadovoljimo odjemalca. Drugače ne moremo ravnati. Ako smo zlorabili zaupanje, potem s tem ničesar ne dosežemo, temveč škodujemo le sebi, ker eno naročilo še ni nobena prava in dobra kupčija, dokler ni stalna, saj pravi že znani pregovor: ena lastavica ne napravi še poletja.

Naročnik samo takrat ponavlja svoja naročila, ako je bil zadovoljen s prvim naročilom in taki naročniki nam hasnejo tudi v drugem oziru, ker naše izdelke s prepričanjem in z dobro vestjo priporočujejo tudi drugim svojim znancem in prijateljem; to pa je vrhunec reklame. Tako je tudi z našimi konzervami. Enaka priporočila obelodanimo ob priložnosti tudi v našem „Domačem Prijatelju“. Enaka priznanja so venčana vselej z najboljšim vspehom.

Mi izdelujemo tudi druge juhine konzerve, čeravno smo danes govorili samo o gobovih konzervah. To smo storili zavoljo spremembe, ker človeška hrana ne trpi enoličnosti.

Prosimo tedaj, cenjene kuharice, da s temi juhinimi konzervami napravite vsaj enkrat poskušnjo, ako tega niste dozdej storile. Naj je hiša majhna ali velika, uborna ali bogata, Vydrove juhine konzerve so primerne za vsako hišo in družino, olajšujejo kuharici delo, to je njih namen, in nudijo izvrstno juho, kar je njih cilj.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naročila, reklamacije, pritožbe i. t. d., naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na gospo Zofko Kveder v Zagrebu, Pantovčak 1b, Hrvatsko.

Nada: Uganili ste: res nisem mogla ničesa izbrati. — **Karla:** Ne bom natisnila. Taki opisi — ampak krajše, jedernatejše — spadajo v dnevne časopise. — **Germana:** Jej, jej s tako germanskim psevdonomim se ne pojejo tako krvavo navdušene slovanske ura! pesmi. — **Ivan na Štajerskem:** To, kar ste mi zdaj poslali, je res šlo v koš. Brez velike žalosti lahko vzdihnete: Requiescat in pace. Ali poznejše, ko postanete zrelejši, bo tudi Vaša muza doživela svojo Veliko noč, če se bodele za literaturo sploh še zanimali. — **Radoš:** Če Vaša prva pesem ni preplonkana, Vam obeta prav lepo bodočnost, čeprav jo ne morem objaviti. — **Niška:** Prav fletno, vendar še premalo „literarno“ v formi. Posebno pesem ima lepo misel. Napišite jih več in pošljite še kakšnemu drugemu našemu listu. — **Elsa:** Anonimno gre naravnost v koš. — **Ivanovič:** Preveč medlo pišete. — **Plemeniti Smuk:** Moje iskreno sožalje, da so Vam pošle cigarete! Ampak Fani je preveč sentimentalna punca, da bi imela smisla za take prozaične potrebe. Sanja, sanja, — tudi v košu!

VSEBINA. BOŽIDAR BORKO: Vaški tip. — ANTE MORAVEC: Ob koncu našega življenja. — SVOBODIN SEMENOV: Stari Srobof. — ZOFKA KVEDER: Njen otrok. — FR. LOČNIŠKAR: Pesmi o Amerikancih. — IVAN TRATÁN: Kismet. — LERKIN STANKO: Brez naslova. — FR. SVAK: Izgubljeni raj. — KSAVER MEŠKO: Prepozno! — RADOLNIČ: Iz dnevnika. — TONEJ SELJAN: Na državnih mejah.

Kako se pošilja Julep.

Julep — izprešani sadni sok — je navadno v $\frac{1}{2}$ literskih steklenicah. Ena steklenica tehta do 1 kg, torej se samo ob sebi razume, da ga ni mogoče pošiljati po pošti, ker bi bila previšoka poštnina.

Najbolj primerno je, ako pošljamo Julep po železnici in sicer v zabojih po 10, 20 in 50 steklenic. Zaboji z 10 steklenicami so le na poskušnjo, kajti cela pošiljatev stane K 4.—. Ker pa si vozino mora plačati odjemalec, zato tudi taka pošiljatev je še predraga. Toda v tem slučaju gre samo za poskušnjo in za enkrat že velja.

Najbolje pa se izplača, ako si naročite 50 steklenic, vozina do Vas in potem nazaj, ako vrnete prazne steklenice in ako kraj, kamor se blago pošilja, ni predaleč, je samo za 3—4 vin. višja pri vsaki steklenici.

Kadar kupite Julep, plačate s tem obenem tudi steklenico. Steklenice pa vzamemo po 10 vin. nazaj, ako nam jih vrnete na žel. postajo Stara Libenj na severozahodni železnici.

Cena Julepa je potemtakem jako nizka, ako prevdarimo, da so ti soki pristni, nepokvarjeni in nezmešani z vodo.

Steklenico jabolčnega Julepa pošljamo po 40 vin., višnjevega in robidničevega po 60 vin. Vinski Julep je že razpečan. Letošnje leto ni bilo mogoče, da se bolj preskrbimo s to priljubljeno pijačo, zato pa Vam lahko namesto alkoholne pijače ponudimo jabolčni ali višnjevi Julep kot namizno pijačo. Julep se pije navadno tako, da se v kozarec natoči polovica vode in polovica Julepa, s tem dobite prav okusno, zdravo in osvežujočo pijačo.

Posijite na moj račun: (Blagovolite še počrtirati naročene izdelke, da se izognemo pomotam.)

Kilogrami	Številka	Vrsta blaga	Cena		Skupaj	
			K	v	K	v
		„Uydrovke“ žilne kave	4	50		
		Otroške moke	3	—		
		Steklenico za 1 kg otroške moke	—	80		
		Žuhtnih konzerv, mešanih v posameznih porcijah	1	50		
		Žuhtnih konzerv: gobove, grahove, lečne, rezančne in riževe à $\frac{1}{4}$ kg škatlja	1	50		
		Žuhtnega priročka $\frac{1}{4}$ kg steklen.	1	50		
		Oblatov maelenih št. 25 kmô.	2	—		
		„Destin“ „40“	2	—		
		„Dezerj“ „50“	3	—		
		Šumečih bombonov „Fimbo“ št. 50 kmô.	2	—		
		„ „ „Fimbo“	2	—		
		„ „ št. 40 kmô.	2	—		
		„ „ št. 50 kmô.	2	—		
		Sadni bombon „Gene“ št. 25 kmô.	1	—		
		Buhilna, steklenica $\frac{1}{4}$ kg	1	—		
		Boršice franc. (mleto) $\frac{1}{4}$ kg stekl.	1	—		
		„ kremž. (zrnate) „	1	—		
		Grahova moka	1	—		
		„Julepa“				
		Skupaj . . .				

„Uydrovke“ pošiljamo popolnoma posebej in vedno franko. Ostale izdelke pošiljamo franko le, ako presega račun K 6.—. Julep pošiljamo le po železnici, vedno nefrankovano.

Cenik naših izdelkov:

Vydrova žitna kava poslana posebej v platnenih vrečkah, poštne prost	5 kg. K	4:50
Otroška moka v zavitkih	1 kg.	3:—
Jahine konzerve (grahova, gobova, lečna, riževa in rezančna) v škatli s 25 porcijami		1:50
Jahin prideatek, stekl.	1/4 kg.	1:50
Šumeči bonboni »Ambo«	50 kmd. K 2:—, 40 kmd. K 2:—, »s sidrom«	50 kmd. v škt. 2:—
Sadni bonbon »Bene«	25 kmd.	1:—
Masleni oblati, zavitek s 25 kmd.		2:—
Oblati »Desert delikat«	zavitek s 50 komadi	3:—
Oblati »Destla«, s sadnim okusom, zavitek s 40 kmd.		2:—
»Buhltla«, začimba za pecivo v 1/4 kg. stkl.		1:—
Gorčica po franc. in kremškem načinu po 1/4 kg. stkl. po		1:—
»Julep«, jabolčni 1/2 l. steklenica		—40
višnjevi in robidničevi 1/2 l. steklenica		—60
Grahovala moka, zavojček 1 1/4 kg		1:—

Pošiljajte od K 6:— naprej (Izvemši »Vydrovko« in »Julepa«) pošiljamo franco.

Vydrova tovarna hranil, Praga VIII.

Izdaja in za uredništvo odgovarja založnik F. Vydra, Praga VIII. — Tiska B. Holinka, Praga VIII.

Ta list se ne more pošiljati kot tiskovina. Blagovolite prilepiti vedno znamko za

5 vinarjev.

Naročnik:

Ime:

Stan:

Kraj:

Pošta:

Železniška postaja:

Datum:

Naznanilo:

Vydrova tovarna hranil

Praga VIII.

(poštni urad Praga 22)